

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Francouzské frazeologismy obsahující názvy zvířat
a jejich české ekvivalenty**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autorka práce: Monika Synková

Studijní obor: FJEMO

Ročník: 3.

2016

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 29. července 2016

Monika Synková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce doc. PhDr. Janu Radinskému, Ph. D. za jeho cenné rady, podněty, ochotu a čas, který mi věnoval při konzultacích.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá francouzskými idiomatickými spojeními, která obsahují název zvířete.

Tato práce je rozdělena na dvě části. První část, teoretická, se zabývá definicí pojmů „frazém“ a „idiom“, jejich klasifikací a vnitřní strukturou, funkcí a možnostmi překladu.

V druhé části, analytické, je vybraný vzorek idiomatických spojení nejprve rozdělen dle vnitřní struktury, tzn. po formální stránce. Poté je provedena translatologická analýza vybraného vzorku idiomatických spojení, čemuž je věnována hlavní pozornost této bakalářské práce. Dále jsou zde naznačeny možnosti transformace a syntaktické manipulace frazémů a idiomů.

Cílem této práce je sledovat míru ekvivalence při překladu a především naznačit možnosti překladu idiomatických spojení z francouzského do českého jazyka.

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with French idioms containing the names of animals.

The work is divided into two parts. In the first, theoretical part, the term “idiomatic expression” is defined. Afterwards, this first part focuses on the classification of idioms, on their inner structure, on the function of idioms and on the possibilities of their translation.

In the second part of this work, firstly the selected sample of idioms is analysed according to their inner structure. Then follows the main part of this bachelor thesis, the translational analysis of the selected sample of idioms. At last, this work outlines the possibilities of inner transformation and the syntactic manipulation.

The aim of this bachelor thesis is to observe the level of equivalence when translating idioms and to outline the possibilities of translation of the idiomatic expressions from French to Czech.

OBSAH

ÚVOD	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Definice pojmů „frazém“ a „idiom“	9
1.1. Vztah frazému a idiomu k pravidelnému jazyku.....	10
1.2. „Idiom“ a „frazém“ ve francouzské lingvistice	10
2. Klasifikace frazémů a idiomů	10
3. Vnitřní struktura frazémů a idiomů	12
3.1. Komponenty frazému a idiomu	12
3.1.1. Formální stránka komponentů.....	12
3.1.2. Sémantická stránka komponentů.....	13
3.1.3. Kolokační stránka komponentů.....	13
3.2. Formální stránka frazémů a idiomů.....	13
3.2.1. Varianty frazémů a idiomů.....	14
3.3. Sémantická stránka frazémů a idiomů.....	15
3.3.1. Složky významu frazémů a idiomů.....	16
3.3.2. Povaha významu	16
4. Stylové rozvrstvení frazémů a idiomů	17
5. Funkce frazémů a idiomů	18
6. Překlad frazémů a idiomů	19
7. Shrnutí teoretické části.....	19
II. ANALYTICKÁ ČÁST	20
1. Vnitřní formálně-strukturní analýza	20
1.1. Adkolokační výrazy.....	20
1.1.1. Verbální výrazy	20
1.1.2. Nominální výrazy.....	22
1.1.3. Modifikační výrazy	22
1.2. Propoziční výrazy	23

1.2.1.	Indikativní výrazy	23
1.2.2.	Imperativně-vokativní výrazy	23
1.3.	Typy idiomatických výrazů podle formální struktury	23
2.	Translatologická analýza	24
2.1.	Rozdělení frazémů a idiomů do skupin míry ekvivalence při překladu do českého jazyka	25
2.1.1.	Frazémy a idiomy, které mají v češtině doslovný ekvivalent	25
2.1.2.	Frazémy a idiomy, které v češtině sice mají doslovný ekvivalent, častěji se však používá jiný výraz	27
2.1.3.	Frazémy a idiomy, kterým v českém jazyce odpovídá idiomatické spojení obsahující název jiného zvířete než ve francouzském jazyce	28
2.1.4.	Frazémy a idiomy polysémní	30
2.1.5.	Frazémy a idiomy, jejichž český ekvivalent neobsahuje žádný název zvířete	33
2.1.6.	Frazémy a idiomy, které v českém jazyce nemají ekvivalentní frazeologické vyjádření	40
3.	Shrnutí translatologické analýzy	48
3.1.	Rozdělení frazémů a idiomů do skupin míry ekvivalence při překladu do českého jazyka	49
4.	Možnosti transformace a syntaktické manipulace frazémů a idiomů	50
	ZÁVĚR	52
	RÉSUMÉ	54
	Seznam použité literatury	56
	Internetové zdroje	57
	PŘÍLOHA	58

ÚVOD

V této bakalářské práci jsou předmětem zájmu francouzské frazeologismy obsahující názvy zvířat a jejich české ekvivalenty. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a analytickou.

V první, teoretické části budou nejprve definovány pojmy „frazém“ a „idiom“. Dále budou frazémy a idiomy klasifikovány, teoreticky bude pojednáno o jejich funkci a stylovém rozvrstvení. Pro účely druhé, analytické části bude teoreticky rozebrána vnitřní struktura frazémů a idiomů, dále jejich sémantická a funkční stránka. Na závěr teoretické části bude krátce pojednáno o překladu frazémů a idiomů.

Ve druhé, analytické části bude pozornost soustředěna na vybraný vzorek idiomatických spojení. Celkem bylo k analýze vybráno 52 názvů zvířat, k nimž bylo dohledáno 150 idiomatických spojení. Tento vzorek idiomatických spojení byl vyexcerpován ze slovníků *Le Petit Robert de la Langue Française (édition 2015)* a *Le Grand Larousse illustré (2014)* nebo z knihy Sylvie Rosé, *Le Livre des Proverbes, Édition Omnibus (2012)*.

Na vyexcerpovaném vzorku idiomatických spojení bude následně provedena vnitřní formálně-strukturní analýza na základě slovnědruhovité příslušnosti vstupních komponentů, neboli dle postavení frazémů a idiomů v promluvě a dle jejich vnitřní struktury.

Hlavní pozornost této práce bude věnována translatologické analýze vybraného vzorku idiomatických spojení. Zde budeme sledovat míru ekvivalence frazeologismů při překladu z francouzského do českého jazyka, nebo souvislost idiomatického spojení se sémantickými rysy názvu zvířete obsaženého v daném výrazu.

Na závěr analytické části budou zkoumány možnosti syntaktické manipulace a vnitřní transformace frazémů a idiomů.

Cílem této bakalářské práce je tedy sledovat míru ekvivalence při překladu frazeologismů z francouzštiny do češtiny a nastínit možnosti překladu vybraného vzorku idiomatických spojení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Definice pojmů „frazém“ a „idiom“

Pojmy „frazém“ a „idiom“ zpravidla nemají jedinou definici. Nelze je tudíž definovat na základě jedné vlastnosti, ať už formální, sémantické či kolokační. Jejich dosud snad nejrozšířenější pojetí jako *ustáleného a reprodukovatelného spojení prvků (zvláště slov), jehož význam je (zčásti nebo zcela) neodvoditelný z významu jeho složek* nevyhovuje všem typům (např. frazémům s monokolokabilním komponentem) a je třeba ho odmítnout. (Čermák, 2007: 31)

Čermák (2007: 31) dále definuje idiom a frazém jako *jedinečné spojení minimálně dvou prvků, z nichž některý (popř. žádný) nefunguje stejným způsobem v jiném spojení (resp. více spojeních), popř. se vyskytuje pouze ve výrazu jediném (resp. několika málo)*. Tato definice však zdůrazňuje hlavně stránku kolokační, přestože již naznačuje i více než pouhou sémantickou zvláštnost a lze ho užívat k praktické identifikaci frazému a idiomu.

Všechny vlastnosti do jedné definice shrnout nelze. Statut těchto vlastností, nazývaných jako *anomálie*, nahlížených na pozadí pravidelného v jazyce, je relativní, tudíž závislý na zpracování pojmu *pravidelný* (popř. pravidelně generovatelný) a jeho explicitní náplní v jazykovém popisu. (Čermák, 2007: 32)

Termíny „frazém“ a „idiom“ (a také frazeologie a idiomatika) však nejsou to samé, je v nich určitý rozdíl, který lze vysvětlit tím, ze kterého hlediska se dané termíny nahlízejí. Nahlíží-li se daný termín z hlediska formální, jedná se o frazém. V opačném případě nahlížíme daný termín z obsahově-sémantického hlediska, jedná se tedy o idiom. (Filipec, Čermák, 1985: 183)

V zobecněné podobě je možné všechny uvažované definice shrnout takto: *frazém a idiom je nemodelové a ustálené syntagma prvků, z nichž (aspoň) jeden je z hlediska druhého členem extrémně omezeného a zavřeného paradigmatu (formálně a většinou i sémanticky)*. (Filipec, Čermák, 1985: 177)

Kavka (2003: 14) definuje idiom jako *sled více než jednoho lexému, jejichž význam není odvozený od významu jeho jednotlivých prvků a který se neskládá ze slovesa a adverbialní částice nebo předložky*. Takto definovaný idiom by tedy dle Kavky mohl být zapsán do slovníku.

1.1. Vztah frazému a idiomu k pravidelnému jazyku

Vztah idiomatických výrazů k pravidelnému jazyku lze z hlediska ustáleného pojmenování obecně rozlišit do tří skupin (Filipec, Čermák, 1985: 192)¹:

1. idiomy jsou **primárním** pojmenováním (zpravidla protože se jedná o vysoce ekonomická vyjádření) a pravidelný jazyk pro daný význam nemá pojmenování (*avoir la chair de poule*)
2. idiomy jsou **paralelním** pojmenováním, které konkuruje pravidelnému jazyku (*avoir des ailes x aller très vite*)
3. pro daný význam neexistuje idiomatický výraz, jen pojmenování v pravidelném jazyce (*skier, armoire*)

1.2. „Idiom“ a „frazém“ ve francouzské lingvistice

Gross (1996: 3) ve svém díle uvádí, že frazeologie je lingvistický jev, který se stal nesrozumitelným z důvodu absence jasné definice. Existující definice si často odporují navzájem.

Ve francouzském jazyce existuje pro frazém a idiom obsáhlá terminologie. Můžeme se tedy setkat s termíny jako **locution, idiome, phrase figée, expression toute faite, phrasème, cliché, énoncé fréquent, idiotisme, mot composé, proverbe** a další.

(Svensonn, 2004: 13)

Dle Lédée (2011: 9) se frazémy a idiomy nacházejí na půl cesty mezi jazykem a jazykovým projevem. Pokud jsou lexikalizovány, zvýrazňují jazyk, ale jakmile vynikne jejich lingvistický význam určující jejich smysl, zvýrazňují zároveň jazykový projev.

2. Klasifikace frazémů a idiomů

Frazémy lze členit dle několika hledisek. Některá jsou nevhodná pro nejasnost své podstaty, tak je tomu u stylistické klasifikace, jiná pro přílišnou obecnost, zde se jedná o klasifikaci sémiotickou a znakovou, další jsou nepoužitelná pro nedostatek spolehlivých pramenů a informací, tak tomu je u klasifikace diachronní a etymologické, nebo pro

¹ Rozdělení a klasifikace uváděné v této práci pocházející z česky psaných pramenů jsou v rámci aplikace teoretických pojednání na francouzský jazyk doplněny francouzskými příklady.

náročnost a nejasnost kritérií, jako je tomu u klasifikace sémantické. Zbývá tudíž klasifikace formálně-strukturní, která eviduje vstupní komponenty. (Čermák, 2007: 44) Pro nevhodnost ostatních klasifikací bude v praktické části provedena pouze **klasifikace formálně-strukturní**, tedy klasifikace založená na vnitřní struktuře idiomu a jejich postavení v promluvě, tzn. dle slovnědruhovému příslušnosti vstupních komponentů. Na základě formálně-strukturní klasifikace lze idiomy rozdělit na výrazy **kolokační** a výrazy **propoziční**. Kolokační výrazy jsou ty, které jsou nevětné povahy, propoziční výrazy jsou naopak povahy větné. (Čermák, 2007: 214) Příkladem kolokačního výrazu je výraz *avoir des abeilles*, jako ukázkou výrazu propozičního lze používat výraz *La nuit tous les chats sont gris*.

Kolokační výrazy můžeme dle druhu funkčního vztahu rozdělit do dvou hlavních skupin, a to na výrazy **adkolokační** a **adpropoziční**. Dále můžeme obě skupiny členit na subtypy dle syntaktické funkce. (Čermák, 2007: 214)

1. adkolokační
 - a. verbální (*rire comme une baleine*)
 - b. nominální (*jeune loup*)
 - c. modifikační (*à vol d'oiseau*)
 - d. relační (*au détriment de*)
 - e. substituční (*Dieu sait*)
2. adpropoziční
 - a. modifikační (*pour une fois*)
 - b. relační (*autant...que*)

Propoziční výrazy se dělí v závislosti na strukturní funkci, tedy podle tvaru, ve kterém se vyskytují, ať už v pozitivní, nebo v negativní variantě. (Čermák, 2007: 214)

1. indikativní (*Il fait un temps à ne pas mettre un chien dehors.*)
2. imperativně-vokativní (*La vache !*)
3. interogativní (*Est-ce que le chat mange des souris ?*)

Základním jednotkám frazeologie a idiomatiky, kterými jsou frazém a idiom, se lidově občas říkává **rčení** (popř. **úřloví**, **obrat** apod.), jedná-li se o nevětné výrazy. Pokud se jedná o větné výrazy, používají se pojmenování jako **přísloví** či **pořekadlo**, popř. **pranostika**. Dále mezi větné výrazy patří další různé typy, jako třeba různé **formule**, aj. Dále se jedná o **přirovnání** (tato mohou být povahy kolokační i větné), **binomiály** (mohou zahrnovat i nefrazémy) a **frazémy systematické** (většinou kolokační povahy), které stojí zvlášť. Velká část frazémů však nemá tradiční označení. (Čermák, 2007: 33) Dle Kavky (2003: 24) lze idiomy rozdělit na **eufemismy**, **hyperboly**, **metafory**, **přirovnání**, **přísloví**, **rčení**, **vlastní idiomy**, **kvaziidiomy** a **slovní obraty**.

3. Vnitřní struktura frazémů a idiomů

3.1. Komponenty frazému a idiomu

Dle Čermáka (2007: 32) je v idiomatice a frazeologii nezbytné rozlišit úrovně vstupních forem, komponentů a úrovně hotových idiomatických celků, tedy hotových kombinací. Každá z těchto úrovní vyžaduje zvláštní a oddělený přístup, který je navzájem nepřenosný. Vstupní formy je možné analyzovat ještě před vstupem do idiomatické kombinace (tato analýza je obdobná jako v pravidelném jazyce využívaná strukturální klasifikací), naopak hotový idiomatický celek již analyzovat nelze, jelikož vstupní komponenty už nemají svou původní vnější povahu a nyní jsou součástí celkového idiomatického útvaru. Idiomatické celky lze tedy analyzovat z funkčního hlediska dle chování idiomu, zde platí že, **čím více anomálií frazém má, tím je idiomatičtější a naopak**.

3.1.1. Formální stránka komponentů

Z hlediska příslušnosti k určitému slovnímu druhu mohou být vstupní komponenty vzájemně typově stejné (tzn. že budou náležet ke stejnému slovnímu druhu) nebo různé (tato nebudou náležet ke stejnému slovnímu druhu), neboli **homogenní** nebo **heterogenní** povahy. Příkladem výrazu homogenní povahy může být *bateau-mouche*, heterogenním výrazem je pak *faim canine*. Výrazů homogenní povahy je nápadně méně. Nahlížíme-li komponenty frazému a idiomu z hlediska frekvence, je zde příznačná rozmanitost, kdy je možné nalézt slova frekventovaná (např. slovesa *avoir* a *être*) i okrajová (např. *canine*). (Filipec, Čermák, 1985: 179)

3.1.2. Sémantická stránka komponentů

Význam komponentů se může u některých idiomů promítat do významu výsledného idiomatického celku, není to ale pravidlem. Důležitou roli zde hraje to, zda jsou komponenty idiomu **monosémní** či **polysémní**, **konkrétní** či **abstraktní**, **autosémantické** či **syntématické**, apod. Spousta komponentů s konkrétním významem vnáší do významu idiomatického celku i svůj charakteristický symbolický výraz. (Filipec, Čermák, 1985: 179-181)

Jako příklad nám poslouží slovo „pes“, které v sobě nese asociaci oběti špatného zacházení (*la vie de chien*) či hladu (*une faim canine*).

Idiom a frazém nahlíženy jako celek však nelze dělit a z tohoto důvodu jsou pokusy o sémantickou analýzu nesmyslné. (Čermák, 2007: 34)

3.1.3. Kolokační stránka komponentů

Slova se dělí na **monokolokabilní**, kolokačně **neutrální** a kolokačně **široká** dle jejich míry kolokability (spojitelnosti). Zatímco monokolokabilním slovům odpovídají paradigmatata jednočlenná (např. adjektivum *canine*), kolokačně neutrálním slovům paradigmatata velká (např. *avoir*) a nakonec kolokačně širokým slovům odpovídají krajně velká paradigmatata (např. *la faim*). Tato paradigmatata současně vytvářejí jejich povahu. Zvláštní povahy jsou slova monokolokabilní a kolokačně široká, pokud se kombinují navzájem nebo se slovem kolokačně neutrálním (např. *avoir la faim canine*).

Kombinace monokolokabilních slov neexistuje. (Filipec, Čermák, 1985: 182)

3.2. Formální stránka frazémů a idiomů

Formální stránka frazémů a idiomů může být pojata ze široka. V první řadě sem patří pevná vnitřní **struktura** frazémů a idiomů, která je chápána jako jejich abstraktní stavba daná kombinací určitého počtu a druhu komponentů. Každý komponent má poté pevnou strukturální pozici. Každá kombinatorická struktura se shoduje s celou třídou konkrétních frazémů, ve kterých je realizována jako jejich společný půdorys. Vzájemně se ovšem odlišují svým významem a funkcí. (Filipec, Čermák, 1985: 184)

Strukturou se rozumí vnější podoba frazému, jejímž základem je podobnost jeho komponentových forem s tvary vnějšího, pravidelného jazyka. Do dané míry se pro ni analogicky využívá slovnědruhová platnost komponentů. Pokud takto stanovíme

strukturu frazému či idiomu, bude ona struktura o skutečné povaze daného frazému či idiomu vypovídat jen málo a bude mít tudíž jen pomocnou úlohu. (Čermák, 2007: 35) Pořadí, druh obsazení, minimální počet komponentů, či druh relace mezi nimi, neboli konstitutivní vlastnosti struktury vytvářejí její základní podobu, čili invariant. (Filipec, Čermák, 1985: 184)

Invariant je bezpříznakový, neutrální a nejfrekventovanější tvar sloužící jako nejvhodnější východisko k posouzení variant a k tvorbě transformací. (Čermák, 2007: 41)

Co se týče pořadí komponentů, je základní neboli invariantní podoba struktury frazému neměnná. Je však potřeba odlišit příležitostnou možnost obměny pořadí závislé na typu frazému a povaze jeho významu v kontextu. Vztah (relace) mezi komponenty je formálně nevyjádřený (implicitní) nebo formálně vyjádřený (explicitní). Formálně nevyjádřený vztah lze považovat za neměnný, protože zprostředkovává pouze pořadí a kategoriální příslušnost komponentů. Naopak formálně vyjádřený vztah je zprostředkováván přítomností některých synsématik, hlavně předložek a spojek. (Filipec, Čermák, 1985: 185)

3.2.1. Varianty frazémů a idiomů

Proměnlivost vývoje frazémů a idiomů se odráží v jejich variantách. Variantou se myslí relativně malá formální nebo sémantická modifikace frazémů a idiomů, zároveň tato modifikace však nemění funkci ani podstatu významu daného frazému či idiomu. Tyto varianty mohou být ustálené či neustálené. V porovnání s invariantem jsou varianty alternativní podoby frazémů a idiomů.

Dle Čermáka (2007: 40) jde především o tyto **typy variant**:

- I. syntagmatické
 - A. komponentní
 1. kvantitativní
 - a) aditivní (*être **heureux** comme un poisson dans l'eau*)
 - b) redukční (*La **petite** souris va passer.*)

2. kvalitativní
 - a) kontaktní – zvláště inverze (*Très chers sont les fruits cette année./Cette année les fruits sont très chers.*)
 - b) distanční (oddělitelnost) – přechází do gramatických transformací²

B. relační

1. explicitní
 - a) synsématické – zvláště předložkové (*être à cheval sur qqc*)
 - b) flektivní – zvláště pádové (*poser un lapin à qqn*)
2. implicitní (*Quand le chat n'est pas là, les souris dansent.*)

II. paradigmatické

- A. komponentní – často synonymní (*lever/soulever un lièvre*)
- B. relační - přechází do gramatických transformací

Frazém je nápadný svou **ustáleností**, jedná se tudíž o ustálenou diskrétní jednotku, která je tvořena kombinací alespoň dvou komponentů. Současně je tato jednotka i nepravidelnou (anomální) kombinací. Ustálenost frazému je ovlivněna i frekvencí výrazu, nelze sem však zahrnout všechny typy frazémů a idiomů, stranou stojí např. frazémy dialektické či profesionální, které se liší tím, že je používá méně uživatelů. Ustálenost výrazu je komplexní povahy a nelze tedy existenci variant chápat jako oslabení frazému. (Filipec, Čermák, 1985: 186)

3.3. Sémantická stránka frazémů a idiomů

Na význam frazémů a idiomů má vliv spousta faktorů syntagmatické a paradigmatické povahy. Souvztažnost mezi významem útvaru a komponentů je různorodá, může i zcela chybět, nikdy ale není bezprostřední a pravidelná. Proto frazémy a idiomy tvoří **pojmenování** specifického druhu. Příslušnost (tzn. lexikální, kolokační či propoziční) frazému a idiomu a typ jejich struktury určují typ významu. (Filipec, Čermák, 1985: 187)

² Transformace frazému a idiomu je změna, která se od svého základu liší funkcí, tedy postavením v textu. (Čermák, 2007: 66)

Výrazy formálně ustálené předpokládají současně ustálenost sémantickou. Každý frazém a idiom je tudíž pevnou součástí jazykového systému a tedy i ustálené pojmenování, bez ohledu na jeho příslušnost k jazykové rovině. (Filipec, Čermák, 1985: 188)

3.3.1. Složky významu frazémů a idiomů

Frazémy a idiomy jsou tedy sémioticky různé. Jejich význam je dle Čermáka (2007: 38) vytvářen spoustou rysů odlišné povahy. V porovnání s významem pravidelného pojmenování zde vidíme důležité rozdíly, jedná se hlavně o rozdílný poměr mezi významem a smyslem a různý poměr zastoupení typů sémantických rysů v celku. Existují zde dvě základní složky významu tvořené z úhrnu sémantických rysů jako je rozdílný poměr mezi významem a smyslem, tj. význam **nocionální** (konceptuální) a **pragmatický** (konotativní, popř. asociativní).

Frazémy a idiomy mají oproti pravidelnému jazyku nápadnější pragmatickou složku, zvláště pak složky **expresivní**, **symbolickou** a **evaluativní** neboli hodnotící.

Pragmatickým složkám oproti nocionální složce významu zpravidla nelze přiřadit sémantický rys jednoznačně, někdy dokonce vůbec.

Expresivní složka významu je důkazem anomálního vztahu mezi významem komponentů a celku nebo částmi formy. Základy této složky jsou v kontrastu formy nebo významu celkovému vůči formě nebo významu základnímu. Ale i samo užití frazému či idiomu v textu, kde bude kontrastovat s okolním textem, je expresivní. Jedná se zde o **zvukomalbu**, **monokolokabilitu**, **nespisovnost** či **inkompatibilitu**, nebo také o použití **deminutivu**, **rytmičnosti**, **tabu** či v neposlední řadě o **absenci sémantické participace**.

Symbolická složka významu se opírá o asociaci. Možnost rozdílné asociace umožňuje zařazení do různých kontextů.

Evaluativní složka významu umožňuje mluvčímu hodnotit na škále „dobrý-špatný“. Jedná se zde tedy buď o kladné, neutrální či záporné hodnocení.

3.3.2. Povaha významu

Význam frazému a idiomu je celistvý a nerozložitelný, což je způsobeno nepřítomností kompoziční funkce mezi významem komponentů a útvaru. Tato nerozložitelnost je projevem anomální sémantické syntagmatickosti. Přesto lze určovat povahu komponentů ve vztahu k frazému a idiomu jako celku.

Motivovanost frazému a idiomu je založena na vztahu sémantiky komponentů s idiomem jako celky. Můžeme rozlišit 3 typy motivovanosti:

1. **dekonkretizace** – konkrétní věc představuje věc abstraktní (*perdre la tête* – ztratit hlavu – ve smyslu zbláznit se)
2. **deanimalizace** – zvíře představuje lidskou vlastnost (*oie blanche* – husa hloupá)
3. **antropomorfizace** – věc i zvíře představují člověka (*être têtue comme un âne* – být tvrdohlavý jako osel)

(Filipec, Čermák, 1985: 191)

Na tomto rozdělení frazémů a idiomů je zřejmé, že zvířata jsou ve frazeologii velmi často používána nejenom pro přirovnání.

4. Stylové rozvrstvení frazémů a idiomů

Stylové rozvrstvení idiomů a frazémů se liší od pravidelného jazyka. Idiomy a frazémy se užívají v běžné mluvě, čili v neformálním mluveném jazyce, což je způsobeno tím, že jsou expresivní a ekonomičtější než běžné výrazy. Vzhledem k obsáhlé stylové variabilitě se idiomy a frazémy převážně vyskytují v následujících stylech projevu:

1. poetické idiomy a frazémy
2. knižní idiomy a frazémy
3. publicistické idiomy a frazémy
4. neutrální idiomy a frazémy
5. kolokviální idiomy a frazémy
6. slangové idiomy a frazémy
7. argotické idiomy a frazémy

(Filipec, Čermák, 1985: 197)

5. Funkce frazémů a idiomů

Idiomy a frazémy, stejně tak jako každé pojmenování, slouží hlavně ke **komunikaci**.

Tuto komunikativní funkci lze dále rozdělit na funkce **strukturní** a **nominativní**, které se liší rovinnou příslušností výrazu. (Filipec, Čermák, 1985: 229)

Strukturní funkce představuje roli frazému či idiomu ve vyšší jednotce a obvykle bývá stabilní. Každý typ frazému má jinou strukturní funkci. Kolokační frazémy (frazémy nevětné povahy) mají tuto funkci v rámci věty, naopak propoziční frazémy (frazémy větné povahy) v rámci promluvy.

Nominativní funkce neboli pojmenovávací funkce je dána především jeho sémantickou povahou. Má dvě základní složky: funkci **deznativní** a **pragmatickou**. Funkce deznativní je založena na vztahu frazému k jeho denotátu (základnímu významu), oproti tomu pragmatická funkce je založena na vztahu uživatele k frazému. (Čermák, 2007: 214 – 215)

Jak již bylo řečeno, idiomy a frazémy slouží hlavně ke komunikaci. Užití idiomů a frazému je závislé na **kontextu** (tématu a situaci) a na **osobnosti mluvčího**. Idiomy a frazémy se užívají především v neformálním mluveném jazyku, případně v umělecké próze a publicistice. V odborném jazyce se idiomy a frazémy téměř nevyskytují.

Vyšší výskyt idiomů a frazémů v textu může, ale nemusí naznačovat vytríbenost jazyka autora či mluvčího. Sémantická povaha idiomů a frazémů však omezuje jejich užití. Za text, kde se hojně vyskytují idiomy a frazémy, můžeme považovat text, ve kterém se objevuje jeden idiom v průměru na 80 – 120 slov.

Idiomy a frazémy ale v textu plní i jiné funkce než komunikativní. Může se jednat o funkci **estetickou** (např. metafory), **ekonomickou** (frazém či idiom jsou obvykle krátké, doslovný opis je naopak delší), **evaluativní** (frazémy a idiomy slouží k hodnocení, např. přirovnání) či **metajazykovou** (jedná se o zasahování do vlastní linie sdělení vloženými opravami nebo komentáři). (Čermák, 2007: 61)

6. Překlad frazémů a idiomů

Frazémy a idiomy nelze často doslovně přeložit do cizího jazyka, toto však záleží na kulturní a geografické koexistenci daných jazyků. Ona nepřeložitelnost frazémů a idiomů je častým důvodem vzniku specifických slovníků idiomů. (Filipec, Čermák, 1985: 190)

Svensonn (2004: 21) uvádí, že doslovný překlad frazémů a idiomů může být riskantní. Tento risk při překladu z francouzštiny je specifický pro tzv. galicismy³. (Svensonn, 2004: 22)

Frazémy a idiomy jsou součástí našeho každodenního života, tudíž i všech jazyků. Náš pojmový systém má metaforickou povahu. Metafora tedy ovlivňuje nejenom náš jazyk, ale i naše myšlení a každodenní činnosti. Jazyk se stává nezbytným prostředkem pro pozorování pojmového systému a komunikace jako takové. (Lakoff, Johnson, 2014: 15)

7. Shrnutí teoretické části

Na základě výše uvedené teoretické části bude vypracována analytická část této bakalářské práce, kde budou použity některé zmiňované klasifikace a teorie. Pro tuto bakalářskou práci bude základní rozdělení frazémů a idiomů podle jejich vnitřní struktury dle Čermáka (2007: 214), které tvoří celou první kapitolu analytické části. Další kapitoly analytické části budou věnovány translatologické analýze, kdy bude vybraný vzorek idiomatických spojení překládán s přihlédnutím k jeho sémantickým rysům.

³ Galicismus (*gallicisme*) je ustálené slovní spojení vlastní francouzskému jazyku nevhodně použité v jazyce jiném. (<http://larousse.fr/dictionnaires/francais> [cit. 24. 6. 2016])

II. ANALYTICKÁ ČÁST

V této části práce bude provedena analýza vybraného vzorku idiomatických výrazů obsahujících název zvířat, který byl vyexcerpován ze slovníků *Le Petit Robert de la Langue Française (édition 2015)* a *Le Grand Larousse illustré (2014)* nebo z knihy Sylvie Rosé, *Le Livre des Proverbes, Édition Omnibus (2012)*. Celkem bylo vybráno 52 názvů zvířat, k nimž bylo nalezeno 150 idiomatických výrazů.

1. Vnitřní formálně-strukturní analýza

V této kapitole analytické části bude provedena formálně-strukturní analýza, která je založena na vnitřní struktuře idiomu a jejich postavení v promluvě, tzn. dle slovnědruhové příslušnosti vstupních komponentů (klasifikace dle Čermáka, 2007: 214, viz teoretická část této práce, str. 11)

1.1. Adkolokační výrazy

1.1.1. Verbální výrazy

V+N *faire mouche*

V+art+N

Člen neurčitý *avoir des abeilles, avoir des ailes, lever/soulever un lièvre*

Člen určitý *faire la bête, avoir le cafard, prendre la mouche, faire le singe*

V+art+N+prép(+art)+N

druhé **N** syntakticky vázané:

na **V** *avoir un coup dans l'aile, avoir une araignée au plafond, avoir un chat dans la gorge, trouver l'oiseau au nid*

na první **N** *avoir un estomac d'autruche, reprendre du poil de la bête, être le dindon de la farce, avoir une mémoire d'éléphant, se tailler la part du lion, avoir des dents de lapin, avoir un appétit d'oiseau, avoir une cervelle d'oiseau, pousser des cris de paon, se parer des plumes du paon, avoir la chair de poule, avoir la prudence du serpent, faire des yeux de carpe*

V(+art)+N+conj(+art)+N	<i>se défendre bec et ongles, ménager la chèvre et le chou</i>
V+art+N+art+N	<i>appeler un chat un chat</i>
V+adj+adv+art+N	<i>être têtu comme un âne, être fort comme un bœuf, être mouillé/trempé comme un canard, être muet comme une carpe, être rouge comme un coq, être laid comme une crapaud, être vaniteux comme un paon, être myope comme une taupe, être adroit comme un singe, être laid comme un singe, être nu comme un ver</i>
+adj	<i>être connu comme le loup blanc</i>
V+adv+	
art+N	<i>rire comme une baleine, travailler comme un bœuf, marcher comme un canard, bâiller comme une carpe, écrire comme un chat, manger comme un cochon, courir comme un lapin, se battre comme un lion, dormir comme un loir, tomber comme des mouches, nager comme un poisson, trotter comme une souris</i>
art+N+prép(+art)+N	<i>être comme un coq en pâte, tourner comme un lion en cage, être comme l'oiseau sur la branche, tourner comme un ours en cage, être comme un poisson, dans l'eau</i>
N+conj+N	<i>être comme chien et chat</i>
art+N+pron+V+art+N	<i>être comme une poule qui a trouvé un couteau</i>
V+V+adv+art+N	<i>être fait comme un rat, être serrés comme des sardines</i>
V+prép+	
(art)+N	<i>marcher en canard, avoir mangé du lion, crier au loup, hurler avec des loups, se coucher/se lever avec les poules</i>
N+prép+pron/N	<i>être à cheval sur qqc, dormir en chien de fusil, finir en queue de poisson, payer en monnaie de singe</i>
(art)+N+prép(+art)+N	<i>sauter du coq à l'âne, se jeter dans la gueule de loup</i>
art+N+adj	<i>manger de la vache enragée</i>
art+N+conj+prép+art+N	<i>jouer au chat et à la souris</i>
pron+prép+N+prép+N	<i>donner à qqn des noms d'oiseau</i>

V+N+prép+N	<i>acheter chat en poche</i>
V+pron+adv+art+N	<i>traiter qqn comme un chien</i>
V+V+N	<i>faire devenir chèvre</i>
V+num+N+adv	<i>courir deux lièvres à la fois</i>
V+art+N+adj	<i>voir des éléphants roses</i>
V(+art)+adj+N	<i>avoir bon bec, chercher la petite bête, faire le jeune chien</i>
V+art+N+prép+pron	<i>poser un lapin à qqn</i>
V+art+N+prép+pron+N	<i>nourrir un serpent dans son sein</i>
V+art+N+prép+V+art+pron	<i>faire l'âne pour avoir du son</i>
V+art+N+adj+prép+art+N+adj	<i>changer un cheval borgne pour un cheval aveugle</i>
V+art+N+prép(+art)+N+prép+N	<i>tuer la poule aux œufs d'or</i>

1.1.2. Nominální výrazy

N+prép(+art)+N

De *yeux d'aigle, froid de canard, fièvre de cheval, vie de chien, yeux de cochon, travail de cochon, larmes de crocodile, cou de cygne, loup de mer, pattes de mouche, rat de bibliothèque*

De+art *politique de l'autruche, chant du cygne, coup du lapin,*

En *escalier en escargot*

À *cage à lapins, trou à rats, vache à lait*

adj+N *sale bête, jeune loup, fine mouche, gros poisson*

N+adj *brebis galeuse, faim canine, mouton noir, oie blanche*

N+N *bateau-mouche, nœud papillon, mère poule*

N+prép+N+prép(+art)+N *coup de pied de l'âne, coup de pied en vache*

1.1.3. Modifikační výrazy

Prép(+art)+N+prép(+art)+N *au chant du coq, à pas de loup, à vol d'oiseau, à pas de tortue*

Prép+N+conj+N *entre chien et loup*

1.2. Propoziční výrazy

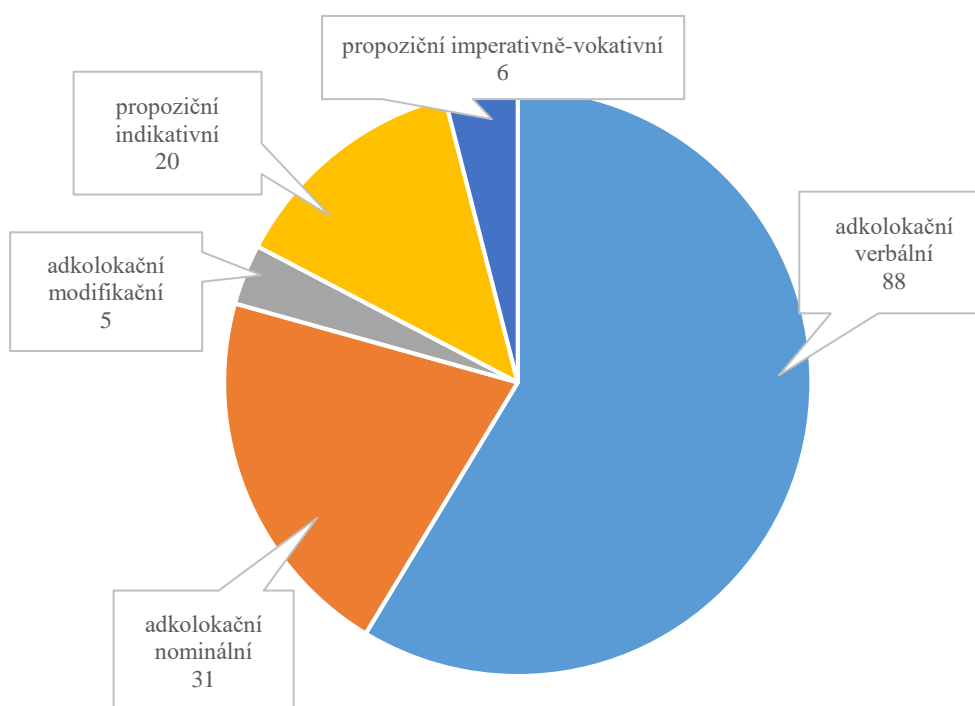
1.2.1. Indikativní výrazy

Ce n'est pas un aigle., La nuit tous les chats sont gris., Quand le chat n'est pas là, les souris dansent., Chat échaudé craint l'eau froide., À bon chat, bon rat., Il n'y a pas un chat., Il n'est si bon cheval qui ne bronche., Les chiens ne font pas des chats., Il fait un temps à ne pas mettre un chien dehors., Une hirondelle ne fait pas le printemps., Quand on parle du loup, on en voit souvent la queue., On aurait entendu une mouche voler., In ne ferait pas mal à une mouche., C'est un mouton., L'oiseau s'est envolé., Il boirait la mer et les poissons., La sauce fait passer le poisson., Quand les poules auront les dents., La (petite) souris va passer., Parler français comme une vache espagnole.

1.2.2. Imperativně-vokativní výrazy

Compte plutôt sur ton âne que sur le cheval de ton voisin., Il ne faut pas réveiller le chat qui dort., À cheval donné, on ne regarde pas les dents., Revenons à nos moutons., La vache !, Il pleut comme la vache qui pisse !

1.3. Typy idiomatických výrazů podle formální struktury

2. Translatologická analýza

V této kapitole bude proveden nástin možností překladu vybraných vzorků francouzských frazémů a idiomů (150) do českého jazyka. Nejprve bude tento vzorek rozdělen do šesti skupin dle míry ekvivalence při překladu. Toto rozdělení však není konečné, je pouze orientační, protože některé frazémy a idiomy se nacházejí na pomezí dvou skupin.

Cílem translatologické analýzy je sledovat míru ekvivalence při překladu a především naznačit možnosti překladu idiomatických spojení z francouzského do českého jazyka.

Při translatologické analýze budou použity korpusy FrWac, InterCorp a Syn2015⁴, dále Slovník české frazeologie a idiomatiky⁵ a Francouzsko-český slovník Lingea⁶.

U některých idiomatických výrazů, zejména u třetí až šesté skupiny, jejichž překlad by mohl být nejednoznačný, bude uveden praktický překlad⁷ v kontextu. Jednotlivé frazémy a idiomy budou představeny v autentickém textu, který byl vyhledán pomocí korpusu FrWac.

Frazémy a idiomy jsou vždy ovlivněny kontextem, ve kterém je daný výraz použit, a nelze pro ně tudíž najít univerzální překlad vhodný do kteréhokoliv kontextu.

V hranatých závorkách [] bude uveden doslovný překlad frazémů a idiomů pro představu o jejich motivovanosti sémantickými rysy názvu zvířete, které obsahuje. Někdy není motivovanost frazémů a idiomů jistá, toto je ovšem pro frazémy a idiomy typické. Doslovný překlad je uváděn pouze v těch případech, kde by motivovanost frazémů a idiomů a jejich sémantické rysy mohly být pomocným vodítkem pro překlad. Hlubší zkoumání frazémů a idiomů z hlediska jejich původu (proč dané zvíře symbolizuje danou věc či vlastnost) je nad rozsah této práce.

⁴ Korpusy FrWac, InterCorp a Syn2015 jsou dostupné ze serveru <https://www.korpus.cz/>

⁵ Čermák F., Hronek J., Machač J. (1983), Slovník české frazeologie a idiomatiky - *Přirovnání*, Academia, Praha.

Čermák F., Hronek J., Machač J. (1988), Slovník české frazeologie a idiomatiky - *Výrazy neslovesné*, Academia, Praha.

Čermák F., Hronek J., Machač J. (1994), Slovník české frazeologie a idiomatiky - *Výrazy slovesné*, Academia, Praha.

⁶ Francouzsko-český slovník Lingea je dostupný ze serveru <http://slovniky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/>

⁷ Praktický překlad kontextových příkladů je vlastním dílem autorky.

2.1. Rozdělení frazémů a idiomů do skupin míry ekvivalence při překladu do českého jazyka

Frazémy a idiomy byly rozděleny do skupin dle míry ekvivalence při překladu z francouzského do českého jazyka:

1. Frazémy a idiomy, které mají v češtině doslovný ekvivalent;
2. Frazémy a idiomy, které v češtině sice mají doslovný ekvivalent, častěji se však používá jiný výraz;
3. Frazémy a idiomy, kterým v českém jazyce odpovídá idiomatické spojení obsahující název jiného zvířete než ve francouzském jazyce;
4. Frazémy a idiomy polysémní, jejichž význam, a tudíž i překlad, se mění dle kontextu, v jakém jsou použity – míra ekvivalence je v této skupině různá – od doslovných ekvivalentů až po neexistenci frazeologického vyjádření v češtině;
5. Frazémy a idiomy, jejichž český ekvivalent neobsahuje žádný název zvířete;
6. Frazémy a idiomy, které v českém jazyce nemají ekvivalentní frazeologické vyjádření, tedy je nutné při překladu použít jiné než frazeologické vyjádření. U této skupiny frazému a idiomů jsou nastíněny možnosti překladu.

2.1.1. Frazémy a idiomy, které mají v češtině doslovný ekvivalent

Do této skupiny byly zařazeny frazémy a idiomy, které se překládají téměř vždy stejně, bez ohledu na kontext. Tyto frazémy a idiomy mají tudíž svůj odpovídající český ekvivalent.

Mezi tyto výrazy patří: *yeux d'aigle* – orlí zrak, *politique de l'autruche* – pštroší politika, *être fort comme un bœuf* – být silný jako býk/bejk, *être comme chien et chat* – být na sebe jako pes a kočka, *traiter qqn comme un chien* – jednat/zacházet s někým jako se psem, *vie de chien* – psí život, *manger comme un cochon* – jíst/žrát jako prase, *être laid comme un crapaud* – být ošklivý jako ropucha, *larmes de crocodile* – krokodýlí slzy, *chant du cygne* – labutí píseň, *cou de cygne* – labutí šíje, *avoir des dents de lapin* – mít králičí zuby, *cage à lapins* – králíkárna (v přeneseném významu jako panelový dům), *se battre comme un lion* – bojovat jako lev, *tourner comme un lion en cage* – přecházet jako lev v kleci, *se jeter dans la gueule de loup* – vrhnout se do jámy lvové, *hurler avec des loups* – výt s vlky, *loup de mer* – mořský vlk, *tomber comme des mouches* – padat jako mouchy, *mouton noir* – černá ovce, *oie blanche* – husa hloupá,

avoir une cervelle d'oiseau – mít ptačí mozeček, *être vaniteux comme un paon* – být pyšný jako páv, *nœud papillon* – motýlek na krk, *être comme un poisson dans l'eau* – být (někde) jako ryba ve vodě, *nager comme un poisson* – plavat jako ryba ve vodě, *mère poule* – kvočna, *se coucher/se lever avec les poules* – chodit spát/vstávat se slepicemi, *être serrés comme des sardines* – být namačkaní jako sardinky, *nourrir un serpent dans son sein* – hrát si hada na prsou, *être adroit/laid comme un singe* – být šikovný/ošklivý jako opice, *être myope comme une taupe* – být slepý jako krtek, *vache à lait* – dojná kráva

Některé frazémy a idiomy se v překladu z francouzského do českého jazyka liší jen nepatrnými modifikacemi:

- použití **zdrobněliny** – *yeux de cochon* – prasečí očka/očička
- použití **jiného slovesa** – *écrire comme un chat* – škrábat/drápat/mazat jako kocour, *avoir la prudence du serpent* – být lstivý jako had⁸, *faire le singe* – být opice, *trotter comme une souris* – být tichý jako myška, *avoir des ailes* – letět jako pták
- jedno podstatné jméno má doslovný ekvivalent a zůstává, druhé podstatné jméno se mění – *se défendre bec et ongles* – bránit se zuby nehty, *ménager la chèvre et le chou* – udělat něco tak, aby se vlk nažral a koza zůstala celá
- použitím **archaismu** – *au chant du coq* odpovídá české spojení „za ranního pění kurů“, tedy „za ranního kuropění“, čili „zpěvu kohoutů“

*C'était le matin. Au chant du coq.*⁹

Bylo to ráno. Za **ranního kuropění**.

Francouzské idiomy *marcher en canard* a *marcher comme un canard* bývají do českého jazyka překládány shodně – chodit jako kachna. Kachní chůze se totiž vyznačuje kolébáním ze strany na stranu a zároveň vystrkováním špiček nohou do stran.

⁸ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.
<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 25. 7. 2016]

⁹ http://www.argentan.fr/culture/blanche_aurore.php?outil=qt&aff=m [cit. 14. 7. 2016]

Český a francouzský jazyk mají doslovné ekvivalenty i v případě některých větných výrazů, často se jedná o tzv. přísloví:

- *Quand le chat n'est pas là, les souris dansent.* – Když není kocour doma, mají myši pré
- *À cheval donné on ne regarde pas les dents.* – Darovanému koni na zuby nehleď
- *Il fait un temps à ne pas mettre un chien dehors* – Počasí, že by ani psa ven nevyhnal.
- *Une hirondelle ne fait pas le printemps.* – Jedna vlaštovka jaro nedělá
- *Quand on parle du loup, on en voit souvent la queue.* – My o vlku a vlk za humny.
- *Il ne ferait pas mal à une mouche* – Neublížil by (ani) mouše
- *C'est un mouton* – Je to ovce (pro popis pasivní osoby, která se nechá snadno vést)

K idiomu *La vache !*, který se používá jako zvolání, pokud jsme překvapeni nebo vyjadřujeme obdiv, můžeme najít české ekvivalentní zvolání „ty krávo!“. Tato česká varianta se však častěji používá s negativním zabarvením. Najdeme však i situace, kdy jím vyjádříme obdiv či překvapení.

2.1.2. Frazémy a idiomy, které v češtině sice mají doslovný ekvivalent, častěji se však používá jiný výraz

Některé frazémy a idiomy mají sice svůj doslovný ekvivalent v češtině, častěji se však použije jiného výrazu, jako je tomu například u idiomatického spojení *être têtu comme un âne*, který je možné do českého jazyka překládat idiomatickým spojením „být tvrdohlavý jako osel“, nebo je možné použít frazému „být tvrdohlavý jako mezek“.

Francouzské nominální idiomatické spojení *sale bête*, které je součástí registru familiárního, lze do českého jazyka překládat různě. Je zde možnost užití ne vulgarární verze „zvíře“ popř. s přidáním nějakého adjektiva – „zlé zvíře“ nebo „kruté/hloupé zvíře“. Další možností jsou různé vulgarismy, např. oslovení „debile“ a další.

Francouzské idiomatické vyjádření *être muet comme une carpe* je možné do češtiny přeložit pomocí idiomu „mlčet/být němý jako ryba/kapr“, častěji však použijeme výraz „mlčet jako hrob“.

V případě propozičního idiomatického vyjádření *Il ne faut pas réveiller le chat qui dort* je možné použít ekvivalentu „Nebud'te spící kočku/spícího lva“. Tento frazém je však málo frekventovaný, častěji se použije idiomatických vyjádření jako: „Nedráždí hada bosou nohou“, „Nešťourej do vosího hnízda“ nebo spojení bez názvu zvířete „Není radno pokoušet ďábla“, apod. Použití těchto idiomatických spojení závisí vždy na kontextu.

Stejně tak francouzský frazém *courir comme un lapin* má v češtině svůj doslovný ekvivalent "pelášit jako králík“, častěji se však používá frazému „pelášit jako zajíc“.

K idiomu *à pas de tortue* najdeme český ekvivalent „želví krok“ (pomalý jako želva), mnohem frekventovanější je však výraz „hlemýždí krok“ či jeho hovorová varianta „šnečí krok“.

V případě frazeologického vyjádření *être nu comme un ver* je možné použít doslovný překlad „být nahý jako červ“, který však není moc známý, častěji použijeme vyjádření „být nahý jak ho pánbůh stvořil“ či „být nahý/nahá jako Adam/Eva“.

2.1.3. Frazémy a idiomy, kterým v českém jazyce odpovídá idiomatické spojení obsahující název jiného zvířete než ve francouzském jazyce

V této skupině frazémů a idiomů najdeme výrazy, kterým v češtině odpovídá název jiného zvířete než ve francouzštině.

Příkladem jsou tyto frazémy: *avoir un estomac d'autruche* – mít kachní žaludek, *chercher la petite bête* – hledat ve všem hnidy/vši, *faire la bête* – dělat ze sebe vola, *travailler comme un bœuf* – pracovat jako kůň/mezek/soumar/hovado, *mouillé/trempé comme un canard* – mokrý jako káně/myš, *froid de canard* – psí/psínská zima / zima jako v psinci, *faim canine* – hlad jako vlk, *acheter chat en poche* – kupovat zajíce v pytli, *travail de cochon* – svinská práce, *être comme un coq en pâte* – mít se jako

prase v žitě, *dormir comme un loir* – spát jako dudek, *à pas de loup* – kočičí krok, *jeune loup* – mladý zajíc, *pattes de mouche* – muří nohy, *avoir un appétit d'oiseau* – jíst jako vrabec, *se parer des plumes du paon* – chlubit se cizím peřím, *gros poisson* – velké zvíře, *avoir la chair de poule* – mít husí kůži, *rat de bibliothèque* - knihomol

Pokud se některé frazémy a idiomy používají ve francouzštině s negativním zabarvením, je lepší toto negativní zabarvení zachovat i u jejich českých ekvivalentů. Jako příklad nám poslouží idiomatické spojení *être le dindon de la farce*, které je možné v českém překladu nahradit spojením „být za vola“ či „bejt kus vola“.

*Le laxisme aura permis au moins à chacun de tirer profit de cette situation. Le citoyen n'étant que le dindon de la farce.*¹⁰

Laxní přístup dovolí téměř každému, aby těžil z této situace. Občané **nebudou nic jiného než za voly**.

Idiom *voir des éléphants roses* vyjadřuje stav, kdy je daná osoba opilá či pod vlivem jiných omamných látek, kdy tzv. blouzní a vidí neexistující. V češtině pro tento stav použijeme frazém „vidět bílé myšky“.

Výraz *fine mouche* popisuje vychytralou osobu. Nejlepším českým ekvivalentem k tomuto idiomu bude výraz „liška pálená/podšitá“ či výraz „stará liška“, které oba popisují mazaného a lstivého člověka.

*La fine mouche le savait et en a usé*¹¹

On to věděl a použil, **liška podšitá**

Être comme une poule qui a trouvé le couteau se používá, pokud jsme překvapeni.

V této situaci v češtině můžeme použít velké množství frazému, některé obsahují taktéž název zvířete, např. „koukat jako vyoraná myš“ nebo „stát jako bulík“, další ho naopak neobsahují, např. „stojí jako očarovaný“.

¹⁰ http://tipaza.blogs.seniorplanet.fr/mon_weblog/2007/06/stationnement_e.html?no_prefetch=1 [cit. 14. 7. 2016]

¹¹ <http://hebdo.parti-socialiste.fr/2007/05/03/747/> [cit. 16. 7. 2016]

2.1.4. Frazémy a idiomy polysémnní

Překlady polysémnních frazémů a idiomů se liší dle kontextu, v jakém jsou použity, a byli tudíž zařazeny do zvláštní, samostatné skupiny. Může se tedy stát, že jsou někdy přeloženy do českého jazyka se stejným názvem zvířete, jako tomu je v jazyce francouzském, jindy s názvem jiného zvířete, nebo dokonce jejich překlad neobsahuje žádný název zvířete.

Je tomu tak u idiomatického spojení *brebis galeuse*, který může označovat jednak „černou/prašivou ovce“, nebo také „zbloudilou ovci“. Idiom „zbloudilá ovce“ je častěji používán jako ekvivalent pro francouzský idiom *brebis égarée*, nicméně najdeme ho i jako variantu k *brebis galeuse*.

Par contre, si dans le groupe existe une ou plusieurs « brebis galeuse », l'énergie développée par votre groupe sera quasiment nulle ou très négative, les idées manqueront, votre travail n'avancera pas et le moral de vos « troupes » sera au plus bas !¹²

Naopak, pokud se ve skupině nachází jedna či více **černých ovcí**, energie vytvořená touto skupinou bude skoro nulová nebo hodně negativní, budou zde chybět nápady, práce této skupiny se nebude posouvat kupředu a morálka vašeho stáda bude hodně nízká.

Mais si les institutions monétaires européennes ne parviennent pas à ramener la brebis galeuse dans le bon chemin alors les pays vertueux se mettront eux aussi à pratiquer des déficits (...) faisant perdre toute crédibilité à l'euro.¹³

Ale pokud se evropským finančním institucím nepodaří navést **zbloudilou ovci** na správnou cestu, poctivé země začnou také praktikovat rozpočtové schodky (...) a tím způsobí ztrátu kredibility eura.

Propoziční idiomatické spojení *La nuit tous les chats sont gris*.¹⁴ je také možné zařadit mezi polysémnní idiomy, protože může v překladu nabývat dvou významů dle kontextu. První překlad je možný propozičním výrazem „V noci jsou všechny kočky černé“¹⁵.

¹² <http://magiemetapsychique.forumpro.fr/les-egregores-f78/qu-est-ce-qu-un-egregore-t18.htm> [cit. 11. 7. 2016]

¹³ <http://libertariens.chez-alice.fr/uninte.htm> [cit. 11. 7. 2016]

¹⁴ Francouzsko-český slovník Lingea uvádí jako ekvivalent frazém „Potmě každá kráva černá“, nicméně toto české idiomatické spojení se nepodařilo dohledat ani v Čermákovo Slovníku české frazeologie a idiomatiky, ani s pomocí korpusů Českého národního korpusu.

¹⁵ Makine, Andrej (2009): *Rekviem za Východ*. Překlad: Janderová, Drahoslava. Praha, Litomyšl: Paseka.

Další možností by bylo přeložit toto spojení jeho vysvětlením, tedy „je snadné se mýlit“.

*Car la nuit, dans son silence, dans son obscurité, la nuit a une vie où les lumières des âmes artistes aiment à jaillir dans un souffle calme et serein. **La nuit tous les chats sont gris** dit-on ; alors toutes les toiles de Laurent Alauzen, pour conjurer la grisaille, se parent des plus pures couleurs provençales.*¹⁶

Protože noc, ve svém tichu a temnu, vede svůj život, kde světla duší umělců ráda vzplanou v poklidném závanu. Říkáme, že **v noci jsou všechny kočky černé**; a proto jsou všechna plátna Laurenta Alauzena zdobena nejjasnějšími provensálskými barvami, aby zahнала temnotu.

*Il est aussi illusoire de croire au contrôle du peuple sur ses représentants qu'à celui des élus sur les experts. L'Etat technicien est par essence totalitaire, peu importe sa forme juridique et sa couverture idéologique. **La nuit tous les chats sont gris** !*¹⁷

Je stejně klamné věřit v kontrolu obyvatel nad svými zástupci jako v kontrolu zvolených nad experty. Stát specialistů je ze své podstaty totalitní, nehledě na jeho právní formu a ideologickou záštitu. **Je snadné se mýlit!**

Idiom *jouer au chat et à la souris* je také možné zařadit mezi idiomy polysémní, protože může být použit ve dvou kontextech.

Prvním možným použitím je jeho doslovný ekvivalent „hrát si (s někým) na kočku a (na) myš“¹⁸, kdy si jedna osoba (popř. zvíře) zlomyslně pohrává s druhou (druhým zvířetem) a tím mu dává šanci na útek. V tomto kontextu je možné tento frazém použít i přeneseně například při pracovním pohovoru, kdy jedna osoba odhaduje reakce druhé osoby.

Druhým použitím je překlad „hrát na honěnou/schovávanou“¹⁹, který je však původně také přeneseným použitím prvního kontextu, nicméně postupným vývojem se tento idiom stal názvem dětské hry – „hra na kočku a na myš“.

¹⁶ <http://jfdreuilhe.free.fr/42LA.html> [cit. 12. 7. 2016]

¹⁷ <http://libertaire.free.fr/JELlul01.html> [cit. 12. 7. 2016]

¹⁸ Francouzský ekvivalent uveden v Čermákovo Slovníku české frazeologie a idiomatiky.

¹⁹ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.
<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 12. 7. 2016]

Dalším polysémním frazémem je spojení *être à cheval sur qc* [být na koni]. Tento idiom má 3 různá kontextová použití:

Prvním kontextem, ve kterém se tento idiom používá, je situace, kdy je dotyčná osoba usazena obkročmo, doslova „jako na koňském sedle“. V tomto případě se však nejedná o frazeologické užití, nicméně je důležité na něj nezapomenout.

Dalším použitím tohoto frazému je situace, kdy jsme v nějaké oblasti silní a vyžadujeme zde mnoho. Zde by se toto spojení dalo přeložit jako „být striktní“, „vyžadovat mnoho“ nebo „potrpět/zakládat si na něčem“²⁰.

*Ce travail d'explicitation est fondamental lorsque le texte est à cheval sur plusieurs notions.*²¹

Tato výkladová část práce je základní, pokud se text **zakládá** na několika pojmech. A nakonec, poslední použití tohoto frazému je situace, kdy ho můžeme přeložit jako „jednou nohou tam a druhou jinde“, neboli jsme zčásti na jedné straně a zčásti na straně druhé.²²

... *la Turquie est un des rares pays à être à cheval sur deux continents* ...²³

... Turecko je jednou z mála zemí, která je **zčásti na jednom a zčásti na druhém** kontinentu ...

À vol d'oiseau je také polysémním frazémem, je možné jej do češtiny překládat jako „vzdušnou čarou“²⁴ nebo „z ptačí perspektivy“²⁵.

Celui-ci, situé à moins d'1 m 50 à vol d'oiseau de la sortie ...²⁶

Tento, vzdálený méně než 1,50 m **vzdušnou čarou** od východu ...

... *la vue de Paris depuis les tours de la cathédrale, allusion évidente au célèbre chapitre « Paris à vol d'oiseau » de Notre-Dame de Paris (1831).*²⁷

... výhled na Paříž z věži katedrály, který je evidentní narážkou na známou kapitolu „**Paříž z ptačí perspektivy**“ z Chrámu Matky Boží v Paříži (1831).

²⁰ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.

<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 13. 7. 2016]

²¹ <http://www.intellego.fr/soutien-scolaire-Terminale-L/aide-scolaire-Philosophie/LE-COMMENTAIRE-DE-TEXTE-PHILOSOPHIQUE/3565> [cit. 13. 7. 2016]

²² Vlastní praktický překlad autorky v kontextu.

²³ http://www.bordeaux.aeroport.fr/fr/destination/BODRUM_centre.asp [cit. 13. 7. 2016]

²⁴ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.

<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 18. 7. 2016]

²⁵ Vlastní praktický překlad autorky v kontextu.

²⁶ <http://www.bricozone.fr/printthread.php?t=33> [cit. 18. 7. 2016]

²⁷ http://www.cndp.fr/tice/teledoc/dossiers/dossier_vhexil.htm [cit. 18. 7. 2016]

Trou à rats [kryší díra] je idiom, který byl do francouzštiny přejet jako kalk z anglického jazyka. Toto pojmenování se používá v případě, je-li nějaké obydlí značně špinavé či jinak nepříjemné. Lze tedy tento idiom přeložit jako „díra“ s negativním zabarvením.

*S'il y a une entrée dans ce **trou à rats**, il y a aussi une sortie !*²⁸

Pokud je do téhle **díry** vchod, musí zde být i východ!

Dále lze toto pojmenování použít slangově pro policejní základnu.

*Lorsqu'à 17 heures les gendarmes français sortirent de leur **trou à rats**, le calme revint aussitôt.*²⁹

Když v 17 hod francouzští strážníci vyjdou z **baráku**³⁰, všude nastane klid.

2.1.5. Frazémy a idiomy, jejichž český ekvivalent neobsahuje žádný název zvířete

Pro následující frazémy a idiomy v českém jazyce nenajdeme ekvivalent obsahující název zvířete:

Idiomatický výraz *coup de pied de l'âne* lze do českého jazyka přeložit pomocí idiomu „rána pod pás“³¹.

*Minable. Coup de pied de l'âne qu'il est, il se venge en demandant l'ouverture d'une enquête sur l'attribution de logements en Ile-de-France.*³²

Ubohost. Je to rána pod pás, když se mstí dožadováním se vyšetřování při přidělování ubytování v regionu Ile-de-France.

Dalším příkladem je francouzský propoziční výraz, také nazýván jako přísloví, *Compte plutôt sur ton âne que sur le cheval de ton voisin* [Počítej se svým oslem spíše než s koněm tvého souseda], který je do českého jazyka možné přeložit jako „spoléhej jen sám na sebe“ nebo „věř jen sám sobě“.

²⁸ <http://prisons.free.fr/david.htm> [cit. 19. 7. 2016]

²⁹ http://oran1962.free.fr/orais_voeu_5_7_01.htm [cit. 19. 7. 2016]

³⁰ Zde je slovo „barák“ použito ve svém slangovém významu jako policejní základna

³¹ Vlastní prakticky překlad autorky v kontextu na základě analýzy v korpusu FrWac.

³² <http://ribard.blog.lemonde.fr/2007/12/21/sainte-magouille/> [cit. 9. 7. 2016]

Frazém *rire comme une baleine* [smát se jako velryba] lze do české jazyka přeložit jako „smál se, až se za břicho popadal“, „smát se jako blázen/šílenec“, „usmívat se od ucha k uchu“ nebo také pouze použitím slovesa „smát se“.

Francouzské idiomatické vyjádření *repandre du poil de la bête* [znovu získat zvířecí chlupy] lze do češtiny překládat různými idiomatickými spojeními, mezi která patří výrazy jako „vztyčit/zvednout hlavu“, „sebrat všechny síly“ nebo „dodat si srdce“. Tato idiomatická spojení použijeme tehdy, mluvíme-li o nějakém člověku. Tento francouzský frazém však může být také v různých kontextech překládán dalšími slovesy, jako jsou „vzchopit se“, „odvážit se“ a další.

Porovnejte následující dva praktické překlady³³:

*Je ne sais pas si c'est psychologique, mais je me sens légèrement défaillir à la vue de mon sang, alors que lui reprend du poil de la bête.*³⁴

Nevím, jestli je to psychologické, ale já omdlívám při pohledu na krev, na rozdíl od něj, který **sbírá všechny své síly**.

*... en 2000 où Vizzavi avait probablement fait la meilleure (...) campagne de lancement de services mobiles ; des contenus adaptés au support, qu'il s'agisse d'infos textes (qui **reprennent du poil de la bête** avec l'arrivée de Google dans le jeu téléphonique), de vidéos ou de services, comme la géolocalisation ou ...*³⁵

... v roce 2000, kdy Vizzavi vytvořilo nejspíše nejlepší (...) kampaň při zavedení mobilních služeb na trh; naplní této kampaň, ať už se jedná o informační texty (které **jsou čím dál tím lepší** od příchodu Google na trh mobilních her), videa nebo služby, jako je geolokace či ...

Francouzské idiomatické spojení *avoir le cafard* [mít švába] značí stav, kdy je člověk v depresi, kdy „má černé myšlenky“.

Dalším příkladem je frazeologické spojení *bâiller comme une carpe* [zívát jako kapr], které lze do češtiny překládat spojením „zívát na celé/plné kolo“. Francouzi zde

³³ Vlastní prakticky překlad autorky v kontextu.

³⁴ <http://www.polarnoir.fr/nouvelle.php?nouveau=nouv175> [cit. 10. 7. 2016]

³⁵ http://www.strategies.fr/archives/1478/page_45254/cher-steve-jobs-merci-et-bravo-.html [cit. 10. 7. 2016]

upozorňují otvírání kapřích úst mimo vodu, zatímco Češi se soustředí na samotný akt opakovaného zívání.

K frazému *à bon chat, bon rat* je českým ekvivalentem buď spojení „padla kosa na kámen“³⁶, či můžeme také použít frazému „nahrát někomu na smeč“³⁷. Tato idiomatická spojení se používají v situacích, kdy někomu nechtíc poskytneme příležitost k rychlé a trefné, popř. zesměšňující odpovědi.

Propoziční idiom *Chat échaudé craint l'eau froide*. [spálená kočka má strach ze studené vody] se používá tehdy, pokud jsme se poučili z našich dřívějších chyb. Odpovídá mu tedy české idiomatické spojení „Kdo se jednou spálil, ten i na studené fouká“³⁸.

« *Je n'ai pas mauvais espoir, concluait Bernard Malet à l'issue de l'audience. Les avocats sont assez optimistes. Mais **chat échaudé craint l'eau froide** : si on gagne, les autres vont faire appel et on sera reparti pour un tour, sinon deux avec la Cassation* »³⁹

„Nemám špatné vyhlídky,“ shrnul Bernard Malet po ukončení soudního jednání a pokračoval: „Advokáti jsou celkem optimističtí. Ale **kdo se jednou spálil, ten i na studené fouká** – pokud vyhraje, protistrana se odvolá a začne to celé nanovo, pokud prohrajeme, budeme se dovolávat u Nejvyššího soudu.

Ekvivalentů k francouzskému idiomatickému spojení *appeler un chat un chat* [nazývat kočku kočkou] je v češtině vícero: „být/jít od srdce“, „přicházet někomu ze srdce“ či „mít srdce na dlani/jazyku“. Všechna tato spojení se používají v kontextech, kdy o někom říkáme, že je upřímný, neboli „nazývá věci pravými jmény“.

Francouzský idiom *Il n'y a pas un chat* [není tam ani kočka], má ekvivalentní vyjádření v českém frazému „Není tu ani (živá) noha“, popř. „ani živá duše“, jenž oba konstatují stav nulového výskytu.

... *alors elle avait décidé de se promener dans les rues de Tokyo car ici il n'y avait pas un chat*.⁴⁰

... a tak se rozhodla pro procházku ulicemi Tokya, protože tam **nebyla ani noha**.

³⁶ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.
<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 12. 7. 2016]

³⁷ Idiomatické spojení dohledáno v Čermákově Slovníku české frazeologie a idiomatiky.

³⁸ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.
<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 12. 7. 2016]

³⁹ <http://www.infos-dieppoises.fr/Archives2006/ProcesSnekarRejoue.htm> [cit. 12. 7. 2016]

⁴⁰ <http://conan-detective.forumpro.fr/rue-de-tokyo-f16/une-promenade-pour-se-changer-les-idees-t229.htm> [cit. 12. 7. 2016]

V případě větného idiomu *Il n'est si bon cheval qui ne bronche*. [Není koně, který neklopýtne] je možné použít českého ekvivalentního frazeologického vyjádření „chybovat je lidské“.

Francouzský frazém *changer un cheval borgne pour un cheval aveugle* [vyměnit jednookého koně za koně slepého] se používá v situaci, kdy člověk sice změní svou situaci, stav nebo místa, ve výsledku však dopadne stejně špatně nebo ještě hůře, čili si svou situaci nezlepší a nezíská žádnou výhodu. V češtině v této situaci můžeme použít ekvivalentního frazeologického spojení „dostat se z bláta do louže“ či jeho obdoby „dostat se z deště pod okap“.

Francouzský frazém *faire le jeune chien* [dělat štěně] označuje osobu, která se chová zbrkle a impulzivně. V češtině bychom mohli použít ekvivalentního vyjádření „být jako jasek“ popř. „být jako z divokých vajec“.

Propoziční idiomatičké spojení *Les chiens ne font pas des chats* [psi nedělají kočky] vyjadřuje podobnost (často generační) dvou lidí. Českým ekvivalentem by mu tedy bylo idiomatičké vyjádření „jako by mu z oka vypadl“.

... *parce que les chiens ne font pas des chats et que mon fils est un lève tôt, comme sa maman ...* ⁴¹

... protože můj syn vstává brzy, jako jeho maminka, je **jako by jí z oka vypadl**...

Idiom *être rouge comme un coq* [být červený jako kohout] je ekvivalentem k českému frazeologickému spojení „červenat se hanbou/rozpaký“.

Pokud najednou sledujeme dva cíle, čili „sedíme na dvou židlích najednou“, použijeme ve francouzštině idiomatičké spojení *courir deux lièvres à la fois* [štvát najednou dva zajíce].

Avoir mangé du lion [snědl lva] se používá tehdy, pokud někdo má mnoho energie, doslova „překypuje energií“. Lev je zde symbolem energie a odvahy.

⁴¹ http://missrainette.typepad.fr/benedicte/2007/04/un_bol_de_soupe.html [cit. 14. 7. 2016]

Idiomatické spojení *être connu comme le loup blanc* [být známý jako bílý vlk] je ekvivalentním k českému frazému „být známý jako falešný groš“⁴².

« *Celui -ci est connu comme le loup blanc, notamment pour des vols de coffres* »⁴³
„**Je známý jako falešný groš**, hlavně jako zloděj zavazadel.“

Francouzský frazém *faire mouche* se používá, když se trefíme do terče, lze ho tedy použít i přeneseně jako tzv. „trefu do černého“⁴⁴. Zde si povšimněme podobnosti středu terče s mouchou.

« *Stratégie qui fait mouche !* »⁴⁵

„Strategie, která **se trefila do černého**“

Frazeologických ekvivalentů k *prendre mouche* najdeme hned několik, protože tento idiom se užije tehdy, pokud se někdo rozčílí. Jeho ekvivalenty tedy může být např.: „vzkypět hněvem“, „vzplanout hněvem“, „zrudnout nevolí“, „zezelenat zlostí“, „udělat velký rámus“ či s negativním zabarvením „mít hned u prdele voheň“⁴⁶.

*Rémi Désormière, ..., prend la mouche quand on évoque cette éventualité*⁴⁷

Rémi Désormière, ..., **vzplane hněvem**, když připomeneme tuto možnost.

Výraz *on aurait entendu une mouche voler* vyjadřuje nejhlubší ticho. Do českého jazyka ho lze překládat jako ekvivalent k českému spojení „ticho, že by bylo slyšet špendlík spadnout“.

... *aux années 60 on entendait les mouches volées dans la classe et on craignait l'instituteur.*⁴⁸

... v 60. letech bylo ve třídách **ticho, že by bylo slyšet špendlík spadnout**, a báli jsme se učitelů.

⁴² Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.

<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 16. 7. 2016]

⁴³ <http://le.raid.free.fr/courneuve.htm> [cit. 16. 7. 2016]

⁴⁴ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.

<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 16. 7. 2016]

⁴⁵ <http://www.ijba.u-bordeaux3.fr/auberge/uzeste/habitants.html> [cit. 16. 7. 2016]

⁴⁶ Vlastní prakticky překlad autorky v kontextu na základě analýzy v korpusu FrWac.

⁴⁷ http://ladefense.free.fr/forum/forum_2.php?msg=4340 [cit. 16. 7. 2016]

⁴⁸ <http://blog.lanouvellerepublique.fr/index.php?2007/06/29/633-vitesse-alcoolemie-des-departs-routiers-tres-controles> [cit. 16. 7. 2016]

Revenons à nos moutons [vraťme se k našim ovcím] použijeme v situaci, kdy se chceme vrátit k původnímu tématu, tzv „k věci“⁴⁹.

..., *elle est inaugurée en 1986. J'en reviens à mon mouton* : ...⁵⁰

..., byla slavnostně otevřena v roce 1986. Tímto **se vracím k věci**: ...

Donner à qqn des noms d'oiseau [dávat jména ptáků] se užívá ve familiárním registru, pokud někoho urážíme či mu nadáváme. V češtině je možnost užít více ekvivalentních idiomatických vyjádření, která však neobsahují název zvířete, např: „posílat hromy a blesky na někoho“, svolávat kletby na někoho“, „dávat někomu co proto“ či „spílat někomu z plných plic“.

Idiomatické spojení *être comme l'oiseau sur la branche* [být jako pták na větvi] vyjadřuje nejistou situaci, jeho českým překladem je „nevědět, co přinese zítřek“.

*On ne pouvait plus vivre comme l'oiseau sur la branche, en laissant chacun suivre son inspiration.*⁵¹

Nemohli jsme už dál **nevědět, co přinese zítřek** a nechávat každého, aby následoval svou inspiraci.

V situaci, kdy „máme dlouhou chvíli“, můžeme ve francouzském jazyku použít idiomatického vyjádření *tourner comme un ours en cage* [točit se jako medvěd v kleci].

Větný výraz *Il boirait la mer et les poissons*. [Vypil by moře i s rybami] se používá, pokud máme velkou, neuhasitelnou žízeň. Jeho českým idiomatickým vyjádřením je „mít žízeň jako trám“.

*J'avais besoin d'exprimer les ravages que peut produire l'alcool ... Tu ne boiras pas la mer et les poissons.*⁵²

Potřeboval jsem vyjádřit, jakou zkázu může způsobit alkohol ... **Měl jsem žízeň jako trám.**

⁴⁹ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.

<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 18. 7. 2016]

⁵⁰ <http://coulinoblog.free.fr/index.php?Ballade> [cit. 18. 7. 2016]

⁵¹ <http://www.saint.germain.free.fr/informations/veilleenoel.htm> [cit. 18. 7. 2016]

⁵² <http://www.cirdd-bretagne.fr/index.php?id=129> [cit. 19. 7. 2016]

Francouzský propoziční idiom *Quand les poules auront des dents* [Až budou mít slepice zuby] má ekvivalentní vyjádření v českém výrazu „až naprší a uschne“⁵³.

*Nous pensons qu'il ne boira que de l'eau quand les poules auront des dents.*⁵⁴

Myslíme, že bude pít jen vodu, **až naprší a uschne**.

Tuer la poule aux œufs d'or [zabít slepici pro zlatá vejce] je idiomatické spojení užívající se v situaci, kdy někdo svou nenasytností či netrpělivostí zničí svůj prospěch dříve, než ho plně využije. V českém jazyku bychom mohli použít ekvivalentu „obrátit něco vniveč“ nebo „přivést něco nazmar“.

*Faites pareil en Auvergne et vous tuerez la poule aux œufs d'or.*⁵⁵

Uděláte-li to samé v Auvergne, **obráťte vše vniveč**.

V situacích, kdy je někdo chycen do pastí, použijí Francouzi idiomatické spojení *être fait comme un rat* [být udělaný jako krysa].

*Mahone lui tombe dessus et lui demande des explications. Mahone comprend qu'il est fait comme un rat*⁵⁶

Mahone se nad ním tyčí a žádá vysvětlení. Uvědomuje si, že **ho chytil do pastí**.

Francouzští rodiče, pokud malému dítěti vypadne mléčný zub, slíbí, že [přijde malá myška] (*la petite souris va passer*), v Čechách naopak říkáme, že „přijde zoubková víla“.

Frazeologické spojení *manger de la vache enragée* [jít vzteklou krávu] lze v českém jazyce vyjádřit idiomem „třít bídu s nouzí“⁵⁷.

⁵³ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.

<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 19. 7. 2016]

⁵⁴ <http://www.expressio.fr/expressions/avoir-les-dents-longues.php> [cit. 19. 7. 2016]

⁵⁵ <http://auvergne.blognaute.fr/index.php?2006/05/11/117-le-mass-tourisme-auvergnat> [cit. 19. 7. 2016]

⁵⁶ <http://prisonbreaktv.fr/220.php> [cit. 19. 7. 2016]

⁵⁷ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.

<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 20. 7. 2016]

*Les actions, ..., ont été conduites pour faire pression sur le ministre de l'Agriculture. S'il ne veut pas manger de la vache enragée, ses propositions devront être vraiment musclées.*⁵⁸

Akce, ..., byly provedeny, aby zatlačily na ministra zemědělství. Pokud nechce **třít bídu s nouzí**, jeho návrhy by měly být opravdu silné.

Pokud chce někdo v hovorové francouzštině vyjádřit, že venku hodně prší, tzv. „chčije“ nebo „leje jako z konve“, použije větného výrazu *Il pleut comme vache qui pisse* ! [Prší, jako když kráva chčije].

*Ah mon pyjama comme je l'aime ! Et encore plus des dimanches comme celui-ci où il pleut comme vache qui pisse.*⁵⁹

Ach, moje pyžamo, jak já ho miluji! A ještě více neděle jako tato, kdy **leje jako z konve**.

2.1.6. Frazémy a idiomy, které v českém jazyce nemají ekvivalentní frazeologické vyjádření

Následující frazémy a idiomy nemají v češtině ekvivalentní frazeologické vyjádření a je tedy nutné vyjádřit je jiným způsobem.

Patří sem následující frazémy a idiomy:⁶⁰

Výraz *Avoir des abeilles* [mít včely] popisuje stav neklidu až rozrušení. Tento výraz se ve francouzštině použije spíše hovorově.

*J'te préviens ! J' t'aurai prévenu ! Oh, il m'a frappé ! Jusque-là, j'avais été gentil, mais maintenant ça y est ! J'ai les abeilles là hein ! Là ça va être ta fête !*⁶¹

Varuju tě! Já jsem tě varoval! On mě praštil! Doted' jsem byl slušnej, ale je to tu! **Ted' jsi mě naštvál!** To si odskáčeš!

⁵⁸ <http://www.infos-dieppoises.fr/Archives2001/CriseEleveurs.htm> [cit. 20. 7. 2016]

⁵⁹ http://alwaysfree.blog.fr/2007/11/11/ah_mon_pyjama~3279640 [cit. 20. 7. 2016]

⁶⁰ Téměř všechny praktické překlady uvedené v této podkapitole jsou vlastním dílem autorky až na některé výjimky, na které je upozorněno v poznámce pod čarou.

⁶¹ http://michbuze.club.fr/lavache/coluche_bagarre.htm [cit. 6. 7. 2016]

Propoziční výraz *Ce n'est pas un aigle* [Není to orel.] popisuje osobu s nízkou inteligencí a nemá v češtině odpovídající vyjádření, je nutné ho tedy vyjádřit jiným způsobem. Tento výraz ve francouzském jazyce patří do registru familiárních slov. *Régis Faucon, qui en était un vrai ... remarquez, on peut aussi dire qu'il n'était pas un aigle !*⁶²

Régis Faucon, který byl opravdu... řekněme, že **nebyl z nejbystřejších!**

Dalším příkladem výrazů, které nemají český frazeologický ekvivalent, je francouzský idiomatický výraz *avoir un coup dans l'aile*, který může být použit ve dvou kontextech. První možností je použití tohoto idiomatického výrazu ve smyslu „být na tom špatně“: *... et que en réalité les grands perdants, ceux qui ont tout perdu sont le Front National, qui s'est effondré, et les partis de gauche non-socialistes qui ont aussi un bon coup dans l'aile, signe qu'ils ont intérêt rapidement à se réformer.*⁶³

...a ve skutečnosti ti, kteří hodně ztratili, mezi které patří Front National, strana, která se propadla, a nesocialistické strany levice, které **jsou na tom také špatně**, což ukazuje, že by se měly co nejrychleji reformovat.

Dále je možné tento idiomatický výraz familiárně použít v kontextu, kdy o někom říkáme, že „je opilý“:

*Minuit pile : chacun s'affaire au traditionnel bisou, aux bons vœux, mais surtout (amplifié par le coup dans l'aile qu'on se tape déjà à minuit) aux grandes discussions sur les résolutions de cette nouvelle année 2008 !!!*⁶⁴

Přesně o půlnoci: každý se stará o tradiční polibek, o přání, ale (posílen **opilostí, kterou má o půlnoci jak z praku**) hlavně o velké diskuze nad novoročními předsevzetími do nového roku 2008!!!

Zde je možné nahradit neexistenci překladu idiomatického výrazu *avoir un coup dans l'aile* použitím českého idiomatického výrazu dále v textu – zde „mít ji jak z praku“.

⁶² <http://infocomik.blogourt.fr/> [cit. 8. 7. 2016]

⁶³ http://blogs.gauchepopulaire.fr/index.php/tag/1%C3%A9gislatives_politique_socialistes_UMP_%C3%A9lections_m%C3%A9dias_presse_sondages_majorit%C3%A9_si%C3%A8ges_d%C3%A9put%C3%A9s_assembl%C3%A9e [cit. 9. 7. 2016]

⁶⁴ <http://troisdeux.unblog.fr/2008/01/10/liste-des-bonnes-ou-mauvaises-resolutions-2008/> [cit. 9. 7. 2016]

Francouzský výraz *faire l'âne pour avoir du son* nemá český frazeologický ekvivalent⁶⁵, je však možné jej přeložit jako „dělat ze sebe vola /osla/blbce/hloupého pro zisk“.

*C'est une affaire de tactique. ..., je vous recommande de "faire l'âne pour avoir du son". Autrement dit, de poser naïvement la question aux autres, en menant votre petite enquête.*⁶⁶

Vše záleží na taktice. ..., doporučuji vám **dělat ze sebe hloupého, abyste dosáhl svého**. Jinak řečeno, pokládejte naivní otázky ostatním, čímž si povedete vaše vlastní malé vyšetřování.

Problém by mohl nastat při překladu francouzského výrazu *avoir une araignée au plafond*, který by někdo mohl překládat jako „mít švába na mozku“ nebo „mít brouky v hlavě“. Nicméně, českým ekvivalentem tohoto idiomatického výrazu tato česká idiomatická spojení být nemůžou, protože se v češtině nepoužijí ve stejném kontextu jako ve francouzštině. Pokud tento frazém použijeme ve francouzském jazyce, naznačujeme tím, že je někdo blázen. V češtině je však idiom „mít švába na mozku“ považován za archaický a v současnosti se více používá spojení „nasadit brouka do hlavy“, což však znamená znepokojit nebo vyrušit někoho z klidu a tím ho přimět k přemýšlení. Dále by někteří mohli považovat za ekvivalent tohoto francouzského idiomatického výrazu český idiom „vyhnat brouky z hlavy“, kdy někoho přemlouváme k tomu, aby se zase choval normálně, což také neodpovídá francouzskému užití.

Porovnejte následující příklad použití ve francouzském kontextu:

*Des frites sans mayonnaise, cela ne se fait pas. ... vive les Wallons !!!! Je dirais plutôt : « ils ont une araignée au plafond, les wallons ».*⁶⁷

Hranolky bez majonézy, to by nešlo. ... ať žijí Valoné!!! Spíš bych řekl, že „jsou tak trochu blázni, tihle Valoné.“

Dále nenajdeme český frazeologický ekvivalent k idiomu *avoir bon bec* [mít dobrý zobák], který popisuje osobu, která je upovídána až pomlouvačná.

⁶⁵ Resp. v Čermákovo Slovníku české frazeologie a idiomatiky nebyl takový frazeologismus dohledán; překlad je uveden z Francouzsko-českého slovníku Lingea. <http://slovniky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 10. 7. 2016]

⁶⁶ <http://www.capital.fr/actualite/?source=FI&numero=66998&Cat=CAE> [cit. 10.7.2016]

⁶⁷ <http://www.expressio.fr/expressions/etre-bredouille.php> [cit. 10. 7. 2016]

Idiom *faire des yeux de carpe* [dělat kapří oči] je možné v češtině nahradit spojením „mít nevýrazný pohled“. Zde se francouzština odráží od faktu, že kapři mají nepřítomný pohled, kdežto čeština v tomto neshledává žádnou podobnost, nevytváří proto žádné frazeologické pojmenování.

Do skupiny frazémů a idiomů, které nemají v češtině frazeologický ekvivalent, patří také francouzské spojení *avoir un chat dans la gorge* [mít kočku v krku], který se překládá jako „škrábat v krku“⁶⁸.

*Drôle, donc, émouvant aussi, lorsqu'il est gêné par un chat dans la gorge ou qu'il n'arrive pas à distinguer le prompteur, (...), son sens du swing est toujours là.*⁶⁹

Je to směšné, a zároveň dojemné. Jakmile ho **škrábe v krku** nebo pokud nemůže přečíst čtecí zařízení, (...), jeho smysl pro swing je stále přítomen.

Dalším příkladem je frazém *fièvre de cheval* [koňská horečka]. Tento idiom je možné překládat jako „vysokou horečku“⁷⁰.

*Hors, ce matin, je me suis levée avec une fièvre de cheval et un mal de gorge qui a empiré je ne suis donc pas allée travailler.*⁷¹

Navíc jsem se dnes ráno vzbudila s **vysokou horečkou** a bolestí v krku, která se zhoršila, nešla jsem tedy do práce.

Idiomatické spojení *faire devenir chèvre* [udělat (z někoho) kozu] je možné do češtiny přeložit jako „dopálit“ nebo „otrávit“.

*Une fois j'y ai vu un film avec le pointeur de la souris sur l'écran pendant tout le film, de quoi devenir chèvre !*⁷²

Jednou jsem tam koukal na film a ukazatel myši byl po celou dobu uprostřed obrazovky. **To mě otrávil!**

⁶⁸ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.

<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 12. 7. 2016]

⁶⁹ http://www.gala.fr/l_actu/la_photo_du_jour/henri_salvador_ses_adieux_a_la_scene [cit. 12. 7. 2016]

⁷⁰ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.

<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 12. 7. 2016]

⁷¹ <http://www.lesocial.fr/forums/read.php?f=23&i=14017&t=14017> [cit. 12. 7. 2016]

⁷² <http://www.cine.voila.fr/cinema/cinema-varietes-nice/critiques> [cit. 13. 7. 2016]

Francouzské frazeologické vyjádření *dormir en chien de fusil* je v českém jazyce možné nahradit spojením „spát s pokrčenýma nohama“ nebo „spát schoulený do klubička“.

*Dormir en chien de fusil est, de loin, la position idéale.*⁷³

Spát s pokrčenýma nohama rozhodně není ideální polohou.

Sauter du coq à l'âne [skákat z kohouta na osla] se používá tehdy, pokud přeskakujeme z jednoho tématu na druhé⁷⁴.

*Le blessé peut être « désinhibé » : il s'agite dans tous les sens sans pouvoir fournir une activité logique et coordonnée, **passé facilement du « coq à l'âne »**, ...*⁷⁵

Raněný může být „bez zábran“: zmítá s sebou do všech stran, aniž by byl schopen nějaké logické aktivity, často **přeskakuje z jednoho tématu na druhé**, ...

Idiom *avoir une mémoire d'éléphant* [mít sloní paměť] se používá v situacích, kdy o někom říkáme, že má skvělou paměť.

*Maurice est brillant, pugnace, hargneux parfois, patient par obligation, doté d'une **mémoire d'éléphant**, d'un charisme qu'il met à son service pour séduire, ...*⁷⁶

Maurice je znamenitý, hašteřivý, občas mrzutý, trpělivý co se týče závazků, obdařený **skvělou pamětí** a charismatem, který využívá ke svádění, ...

Pokud Francouz použije výraz *escalier en escargot* myslí tím „točité schodiště“.

Pokud někdo nedorazí na předem domluvenou schůzku, Francouzi použijí idiom *poser un lapin à qqn* [položít někomu králíka]. Tento výraz je v moderní francouzštině velmi oblíbený.

⁷³ <http://www.apaiser.asso.fr/cgi-bin/articles.php?lng=fr&pg=123> [cit. 14. 7. 2016]

⁷⁴ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.

<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 14. 7. 2016]

⁷⁵ <http://universdebaxter.superforum.fr/tcc-readaptation-polytraumatise-soins-ressources-f108/evolution-du-comas-t990.htm> [cit. 14. 7. 2016]

⁷⁶ <http://www.imagesdevolcans.fr/krafft.aspx> [cit. 15. 7. 2016]

*Si cela vous est arrivé en ayant pris contact par le biais de ce service de covoiturage, et que la personne ne vous a pas informé de son absence, nous vous invitons à nous le faire savoir en utilisant le formulaire intitulé **on m'a posé un lapin** ...*⁷⁷

Pokud se Vám toto stalo, když jste se zkontaktovali přes naši stránku spolujízdy, a daná osoba Vás neinformovala o své nepřítomnosti, vyzýváme Vás, abyste nám to dali vědět využitím formuláře pojmenovaného „**Řidič nepřišel na místo srazu**“⁷⁸ ...

Idiom *coup du lapin* [králíčí rána] se ve francouzštině hovorově používá pro zranění krku, kdy si člověk natáhne krční svaly, medicínsky se tomuto říká hyperextenze. Zde najdeme sémantickou podobnost na základě řeznického způsobu zabíjení králíků.

*Les sièges avant sont équipés du système WIL, qui contribue à minimiser le risque de syndrome cervical traumatique (**coup du lapin**) en cas de collision arrière à faible vitesse.*⁷⁹

Přední sedadla jsou vybavena systémem WIL, který minimalizuje riziko **hyperextenze krku**, která může nastat při kolizi zezadu při nízké rychlosti.

Lever/soulever un lièvre [zvednout zajíce] je frazeologickým vyjádřením, které se používá, pokud někdo nevědomky položí trapnou či kompromitující otázku další osobě. V češtině neexistuje jednoznačný překlad, vždy záleží na kontextu, ve kterém se tento idiom nachází.

*Alors qu'aucun service des collectivités locales ne s'y intéresse, il est le premier à lever le lièvre de la distorsion entre les prix au km du TGV-Est et des autres TGV et sur les tarifs aux heures de pointe.*⁸⁰

Zatímco žádná místní služba se o to nezajímá, on je prvním, kdo **položil tuto trapnou otázku** ohledně zkreslení mezi cenami na km u TGV-Est a dalších TGV, stejně tak jako mezi cenami ve špičce.

Dalším idiomem, ke kterému nenajdeme francouzské frazeologické ekvivalentní spojení, je *se tailler la part du lion* [odstříhnout si lví část], který se používá v situacích,

⁷⁷ <http://covoiturage.morbihan.fr/assistance.php> [cit. 15. 7. 2016]

⁷⁸ Překlad dohledán ve FAQ na stránkách <https://www.blablacar.cz/> [cit. 15. 7. 2016], které jsou českým ekvivalentem k francouzským stránkám, ze kterých je daný kontextový příklad.

⁷⁹ http://www.toyota.fr/cars/new_cars/corolla_verso/index.aspx [cit. 15. 7. 2016]

⁸⁰ http://www.estrepublicain.fr/dyn/imprimer.php?link=/dossiers/tgvest/art_455658.php&pagepub=tgvest&rubrique=TGV%20Est&oas=tgvest&xiti=3 [cit. 15. 7. 2016]

kdy si někdo tzv. urve největší část ze zisku⁸¹, lze ho tedy v různých kontextech překládat různě.

*Le japonais Canon se taille la part du lion avec 18,7 % du marché, soit presque 20 millions d'appareils écoulés.*⁸²

Japonský Canon **je nejprodávanější** s 18,7 % na trhu, což znamená téměř 20 milionů prodaných přístrojů.

Francouzské frazeologické spojení *entre chien et loup* [mezi psem a vlkem] lze překládat jako „za soumraku“.

*Cette poésie devrait se murmurer au crépuscule, entre chien et loup, à l'heure des confidences, ...*⁸³

Tato poezie by se měla šeptat **za soumraku**, v hodině důvěrností, ...

Crier au loup [křičet na vlka] také nemá v českém jazyku svůj doslovný frazeologický ekvivalent a překládáme ho tedy dle kontextu. Používá se tehdy, pokud někoho varujeme před nebezpečím, často se jedná i o přehnané varování.

*Il ne suffit pas de crier au loup quand on entend cela parce que par exemple on se souvient du choix politique qui a abouti à la solution finale.*⁸⁴

Když slyšíme toto, nestačí pouhé **varování**, protože se například vzpomínáme na politickou volbu, která se podařila až do úplného konce.

Francouzský výraz *bateau-mouche* [lod'-moucha] se užívá pro výletní loď, které umožňují vyhlídkové projížďky po Seině v Paříži.

Trouver l'oiseau au nid [najít ptáčka v hnízdě] se používá, pokud někoho zastihneme u něj doma.

Idiomatické spojení *l'oiseau s'est envolé* [ptáček uletěl] vyjadřuje odchod z daného místa a lze ho tedy překládat různě, například takto:

⁸¹ Překlad dohledán s pomocí Francouzsko-českého slovníku Lingea.

<http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky> [cit. 15. 7. 2016]

⁸² <http://www.silicon.fr/fr/news/2007/04/03/apn-samsung-s-envole-kodak> [cit. 15. 7. 2016]

⁸³ http://noirsanssucree.vnunetblog.fr/bleudepaille/parutions_2005_2e_semestre/page/5/ [cit. 16. 7. 2016]

⁸⁴ <http://www.tribormat.fr/post/2007/05/04/Vous-votez-pour-qui-vous-voulez> [cit. 16. 7. 2016]

*D'abord, merci à John pour ces dernières informations. Nous avons ainsi la certitude que l'oiseau s'est envolé. J'espère qu'il a atterri...*⁸⁵

Prvně, děkuji Johnovi za poslední informace. Máme tedy jistotu, že **letadlo vzlétlo**.
Doufám, že i přistálo...

Pokud nějaká osoba křičí ostře, neboli vydává skřek, můžeme ve francouzštině použít idiom *pousser des cris de paon* “ [křičet jako páv].

Pokud se ocitneme v situaci, kterou bychom za normálních okolností nebyli schopni unést, ale podmínky jsou excelentní a my zjistíme, že je to unesitelné, lze použít francouzský větný idiom *La sauce fait passer le poisson*. [Díky omáčce se ta ryba dá].
Frazeologické vyjádření *finir en queue de poisson* vyjadřuje stav, kdy něco skončilo nevalně, bídně.

*Le film est très bien, sauf à la fin, qui se **finit en queue de poisson**.*⁸⁶

Film byl dost dobrý, až na konec, který **nedopadl dobře**.

Ve 12. století údajně v Paříži platilo pravidlo, že majitel opice může přejít přes most Petit-Pont a neplatit, pokud jeho opice udělá něco vtipného. Z této doby se dochoval idiom *payer en monnaie de singe* [platit opičimi penězi], který by se dal do češtiny přeložit jako „platit výsměchem“.

*Une maison, quel que soit le matériau employé, ..., demande avant tout des mains... Et des mains qui partagent un ouvrage ne se **paient pas en monnaie de singe** !*⁸⁷

Dům z jakéhokoliv materiálu, ..., potřebuje především ruce... A ruce, které se rozdělí o práci, se **neplatí výsměchem!**

Idiomatické spojení *coup de pied en vache* [kravský kopanec] popisuje ránu z boku, kterou nám náš nepřítel dá nečekaně.

⁸⁵ <http://blog.topaz.fr/post/2007/03/30/Au-revoir-la-France> [cit. 18. 7. 2016]

⁸⁶ <http://arrete-ton-cinema-clara.blogs.allocine.fr/arrete-ton-cinema-clara-45343-pirates-des-caraibes-2-le-secret-du-coffre-maudit.htm> [cit. 19. 7. 2016]

⁸⁷ <http://gabaye.unblog.fr/2007/04/> [cit. 20. 7. 2016]

Pokud budete mluvit hodně špatně francouzsky, může se stát, že na vás někdo použije frazeologické vyjádření *parler français comme une vache espagnole* [mluvit francouzsky jako španělská kráva].

*Résultat : ils ont embauché une flamande qui parlait français comme une vache espagnole.*⁸⁸

Výsledek: zaměstnali Vlámku, která mluvila hodně špatně francouzsky.

3. Shrnutí translatické analýzy

Na základě provedené translatické analýzy lze konstatovat, že francouzské frazeologismy obsahující název zvířete mají při překladu do češtiny **různou míru ekvivalence**. Ve vybraném vzorku frazémů a idiomů byl největší počet doslovných ekvivalentů, našli se zde ale také idiomy polysémní či frazeologická spojení neobsahující název zvířete, byli zde i příklady frazémů, jež nemají v českém jazyku doslovný ekvivalent.

Pokud k danému idiomatickému spojení neexistuje doslovný ekvivalent, je nutné brát v potaz především **kontext** a **jazykový styl**, ve kterém se dané spojení nachází.

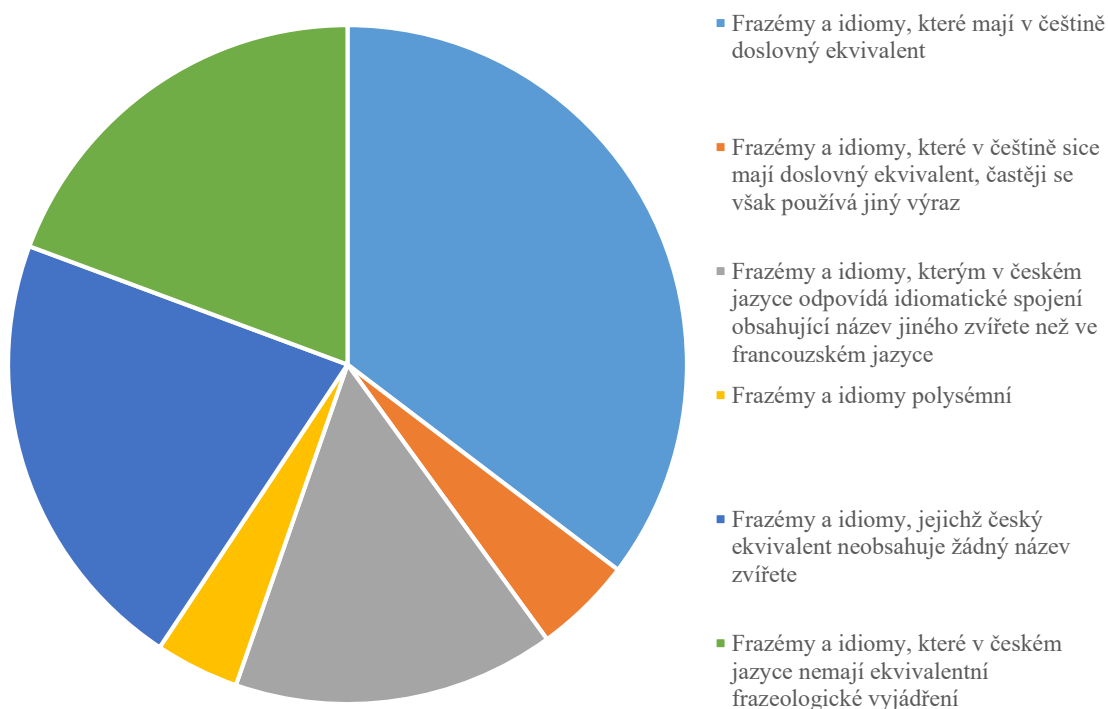
V případě, že se v cílovém jazyku nenajde vhodné idiomatické vyjádření, překladatel má možnost použít různé překladatelské postupy, kterými může smysl idiomatického spojení přenést do cílového jazyka:

- **substituace** – smysl idiomatického spojení je vyjádřen jiným výrazem
- **explicitace** – vyjádření smyslu idiomatického spojení opisem, neboli za pomoci pravidelného jazyka
- **redukce** – idiomatické spojení je z daného textu vypuštěno, nesmí však být změněn smysl původního textu
- **kompenzace** – použijeme jiné idiomatické spojení na jiném místě v textu

⁸⁸ http://forums.france2.fr/france2/telematin/situation-belgique-sujet_17143_1.htm [cit. 20. 7. 2016]

Překladatel však musí při překladu frazémů a idiomů dbát zvýšené pozornosti, aby nedošlo ke smyslovému posunu a bylo zachováno původní sdělení. Špatný překlad by mohl způsobit ztrátu rysů typických pro idiomatická vyjádření, jako jsou **ekonomičnost** takovýchto vyjádření, **expresivní** a **symbolická složka** a záměrná **dvojznačnost** (rozdíl mezi doslovnou a přenesenou variantou idiomatického spojení).

3.1. Rozdělení frazémů a idiomů do skupin míry ekvivalence při překladu do českého jazyka

4. Možnosti transformace a syntaktické manipulace frazémů a idiomů

Charakteristickou vlastností frazémů a idiomů je jejich **anomálnost** spočívající v nemožnosti vytvářet nová idiomatičká spojení odvozováním, v nerozložitelnosti frazémů a idiomů a v nemožnosti odvodit význam frazeologického vyjádření z významu jeho jednotlivých prvků. Vzhledem k této anomálnosti je nemožné u všech frazémů a idiomů se stejnou stavbou manipulovat stejným způsobem. Jedná-li se o vnitřní stavbu frazémů a idiomů, jsou tato individuální pro každé jednotlivé idiomatičké spojení a nelze ji generalizovat. Obecně je možné říci, že frazémy a idiomy mají v porovnání s pravidelným jazykem velmi **omezené možnosti manipulace**.

Analýzou vybraného vzorku idiomatičkých spojení v korpusu FrWac byla zjištěna následující omezení. Není tedy možné:

- tvořit **singulár** u některých substantiv (*avoir des abeilles* - **avoir une abeille, se défendre bec et ongles* – **se défendre bec et ongle, trou à rats* - **trou à rat, se coucher/se lever avec les poules* - **se coucher/se lever avec la poule*)
- tvořit **plurál** u některých substantiv (*coup de pied de l'âne* - **coup des pieds des ânes, vie de chien* - **vies de chien, chant du cygne* - **chants du cygne*)
- tvořit **komparativ** a **superlativ** u některých adjektiv (*être laid comme une crapaud* - **être plus laid qu'une crapaud, jeune loup* - **le plus jeune loup*)
- vkládat **modifikující prvek** (*revenons à nos moutons* - **revenons à nos moutons noirs, à vol d'oiseau* - **à vol direct d'oiseau*)
- **modifikace idiomu** jako celku (*trouver l'oiseau au nid* - **trouver l'oiseau bien installé au nid*)
- používat **synonymní výrazy** (*fine mouche* - **mouche légère* X v některých případech je naopak použitých synonymním výrazů běžné: *quand le chat n'est pas là/est loin, être têtu/entêté comme un âne*)

U slovesných frazémů a idiomů bývá nemožné:

- tvořit **otázky** (*avoir des abeilles* - **as-tu des abeilles ?*)
- tvořit **některé slovesné časy**, např. **futurum** (*avoir une araignée au plafond* – *il aura une araignée au plafond*)
- tvořit **pozitivní tvar** slovesa (*ce n'est pas un aigle* - **c'est un aigle*)

- časování slovesa v **některých osobách**, např. 1. sing. (*finir en queue de poisson* - **je finis en queue de poisson*)
- tvořit **imperativ** (*avoir la chair de poule* - **aies la chair de poule !*)
- tvořit **pasiv** (*il pleut comme la vache qui pisse !* - **il pleut comme la vache qui a été pissée !*)
- tvořit **vytýkací konstrukce** (*faire devenir chèvre* - **c'est une chèvre, qu'il a fait devenir*)

Užití některých tvarů označených (*) jako neexistující naznačuje, že tyto tvary mohou existovat v podobě homonyma idiomatického spojení, neboli jako prvek pravidelného jazyka.

Naopak některá spojení se typicky vyskytují **jen v určitém tvaru**, např.: jen ve **futuru** – *quand les poules auront les dents*, jen v **présentu** – *une hirondelle ne fait pas le printemps*, jen v **přičestí minulém** – *avoir mangé du lion*, jen v **kondicionálu** – *on aurait enterndu une mouche voler*, jen v **neosobní vazbě** – *quand on parle du loup, on en voit souvent la queue*.

U frazeologických výrazů dochází celkem často k **redukci**. Děje se tomu tak z toho důvodu, že daný výraz vešel ve všeobecnou známost a lidé již necítí potřebu používat jej celý, protože ostatní uživatelé chápou význam sdělení i z redukované části daného frazeologického výrazu. Příkladem je: *pas un chat, quand le chant n'est pas là..., à cheval donné..., quand on parle du loup...*

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo sledovat míru ekvivalence při překladu frazeologismů do českého jazyka a nastínit možnosti překladu vybraného vzorku idiomatických spojení.

První, teoretická část byla zamýšlena jako základ pro část druhou, analytickou. Byly zde tedy nejprve definovány pojmy „frazém“ a „idiom“, které byly následně klasifikovány. Dále zde bylo pojednáno o funkci a stylovém rozvrstvení frazémů a idiomů. Závěrem této části byly stručně shrnuty možnosti překladu frazémů a idiomů. Třetí kapitola, tvořící největší část teoretické části této práce, byla věnována vnitřní struktuře frazémů a idiomů.

Druhá, analytická část byla soustředěna především na vybraný vzorek idiomatických spojení. Na vyexcerpovaném vzorku idiomatických spojení byla zprvu provedena vnitřní formálně-strukturní analýza na základě slovnědruhové příslušnosti vstupních komponentů, neboli dle postavení frazémů a idiomů v promluvě a dle jejich vnitřní struktury.

Hlavní pozornost této práce byla věnována translatologické analýze vybraného vzorku idiomatických spojení. Vybraný vzorek idiomatických spojení byl roztržiděn do šesti skupin dle míry ekvivalence při překladu z francouzského do českého jazyka. První skupinu tvoří frazémy a idiomy mající v českém jazyce doslovný ekvivalent, druhá skupina je tvořena frazémy a idiomy majícími v češtině doslovný ekvivalent, častěji se však užívá jiného výrazu. Třetí skupina jsou idiomatická spojení mající v českém jazyce ekvivalentní vyjádření, které obsahuje název jiného zvířete. Čtvrtá skupina je tvořena polysémními frazeologismy. V této skupině je míra ekvivalence při překladu různá, protože tyto frazeologismy se mohou měnit dle kontextu, v jakém byly použity – najdeme zde tedy doslovné ekvivalenty až neexistující frazeologická vyjádření. V páté skupině jsou idiomatická spojení, jenž v českém jazyce neobsahují název žádného zvířete. Poslední, šestou skupinu tvoří francouzské frazémy a idiomy, které nemají v češtině žádný frazeologický ekvivalent – vyjádříme je tedy v pravidelném jazyce.

Při translátologické analýze byly použity korpusy FrWac, InterCorp a Syn2015⁸⁹, dále Slovník české frazeologie a idiomatiky⁹⁰ a Francouzsko-český slovník Lingea⁹¹. Některá idiomatická spojení (především ta ve třetí až šesté skupině) byla představena v autentickém textu, který byl vyhledán pomocí korpusu FrWac a následně zde byl uveden překlad v daném kontextu. Na konci translátologické analýzy bylo uvedeno shrnutí překladatelských postupů, které můžou překladateli pomoci vypořádat se s problémy, jenž mohou nastat při překladu frazémů a idiomů.

V poslední kapitole analytické části byly zkoumány možnosti syntaktické manipulace a vnitřní transformace frazémů a idiomů.

Závěrem lze říci, že více než jedna třetina z vybraného vzorku francouzských idiomatických spojení má v českém jazyce doslovný ekvivalent, nicméně občas se mohou objevit nepatrné modifikace. Překlad frazémů a idiomů však od překladatele vyžaduje zvýšenou pozornost, neboť některá francouzská frazeologická vyjádření nemají v češtině odpovídající ekvivalent a překladatel poté musí zvolit překlad vhodný do daného kontextu.

⁸⁹ Korpusy FrWac, InterCorp a Syn2015 jsou dostupné ze serveru <https://www.korpus.cz/>

⁹⁰ Čermák F., Hronek J., Machač J. (1983), Slovník české frazeologie a idiomatiky - *Přirovnání*, Academia, Praha.

Čermák F., Hronek J., Machač J. (1988), Slovník české frazeologie a idiomatiky - *Výrazy neslovesné*, Academia, Praha.

Čermák F., Hronek J., Machač J. (1994), Slovník české frazeologie a idiomatiky - *Výrazy slovesné*, Academia, Praha.

⁹¹ Francouzsko-český slovník Lingea je dostupný ze serveru <http://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/>

RÉSUMÉ

Ce mémoire a pour le thème principal « Les locutions françaises comprenant des noms des animaux et leurs équivalents tchèques ». Il a donc pour but les similitudes entre les expressions idiomatiques françaises et tchèques et d'en proposer des traductions. Ce travail se décompose en deux parties : théorique et analytique.

Dans cette première partie nous avons évoqué la définition du terme « locution » ou encore « idiotisme », ainsi que la classification des expressions idiomatiques et une brève présentation de leur fonction et de leur répartition stylistique. Le troisième chapitre est consacré à la structure interne des expressions idiomatiques. À la fin de la première partie, la traduction des expressions idiomatiques est traitée.

La partie analytique de ce travail cible un échantillon d'expressions idiomatiques françaises choisies. Cet échantillon contient 52 noms d'animaux auxquels 150 expressions idiomatiques ont été trouvées à partir des dictionnaires français monolingues *Le Petit Robert de la Langue Française (édition 2015)* et *Le Grand Larousse illustré (2014)* ou à partir du livre de Sylvie Rosé, *Le Livre des Proverbes, Édition Omnibus (2012)*.

Premièrement, cet échantillon a été analysé de façon formel, c'est-à-dire d'après la structure interne des locutions idiomatiques et d'après l'appartenance à la catégorie grammaticale de leurs éléments.

Ensuite arrive la partie principale de ce travail, l'analyse traductologique de l'échantillon. Ici, les expressions idiomatiques ont été divisées en 6 groupes (à partir des corpus FrWac, InterCorp et Syn2015⁹², des « Dictionnaires de la phraséologie tchèque »⁹³ et du Dictionnaire franco-tchèque Lingea⁹⁴) selon le degré d'équivalence de traduction du français en tchèque : des locutions idiomatiques ayant des correspondances littérales en langue tchèque ; des idiotismes ayant des équivalents

⁹² Des corpus FrWac, InterCorp et Syn2015 étant accessible du lien <https://www.korpus.cz/>

⁹³ Čermák F., Hronek J., Machač J. (1983), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Přirovnání*, Academia, Praha.

Čermák F., Hronek J., Machač J. (1988), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Výrazy neslovesné*, Academia, Praha.

Čermák F., Hronek J., Machač J. (1994), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Výrazy slovesné*, Academia, Praha.

⁹⁴ Le dictionnaire franco-tchèque Lingea étant accessible du lien <http://slovniky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/>

littéraux en tchèque, cependant l'autre idiotisme est plus utilisé ; des expressions idiomatiques contenant le nom de l'animal différent en tchèque qu'en français ; des idiotismes polysémiques – leurs traductions ainsi que le degré de l'équivalence varient d'après le contexte dans lequel ils sont appliqués ; les expressions idiomatiques qui ne contiennent pas le nom de l'animal en langue tchèque ; le dernier groupe est formé des locutions idiomatiques n'ayant pas d'équivalent tchèque.

Des exemples contextuels ont été donnés, surtout dans les groupes 3 à 6. À la fin de cette analyse, nous pouvons conclure qu'il existe des méthodes traductologiques qui peuvent aider le traducteur à surmonter des problèmes survenus lors de la traduction des expressions idiomatiques.

Dans le dernier chapitre de la partie analytique, les possibilités de la manipulation syntactique et de la transformation interne sont traitées.

Pour conclure, il est possible de constater que plus d'un tiers de l'échantillon des locutions idiomatiques françaises a son équivalent littéral tchèque. Cependant des modifications imperceptibles peuvent être remarquées.

La traduction des idiotismes demande la pleine concentration du traducteur, car plusieurs locutions idiomatiques n'ont pas leurs équivalents littéraux idiomatiques et c'est pour cette raison que ce dernier doit trouver la traduction la plus convenable dans le contexte donné.

Seznam použité literatury

Čermák F. (2007), *Frazeologie a idiomatika česká a obecná*, Karolínium, Praha.

Čermák F., Hronek J., Machač J. (1983), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Přirovnání*, Academia, Praha.

Čermák F., Hronek J., Machač J. (1988), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Výrazy neslovesné*, Academia, Praha.

Čermák F., Hronek J., Machač J. (1994), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Výrazy slovesné*, Academia, Praha.

Filipec J., Čermák F. (1985), *Česká lexikologie*, Academia, Praha.

Gross G. (1996), *Les expressions figées en français : noms composés et autres locutions*, Paris, Ophrys.

Kavka S. (2003), *A Book on Idiomatology*, Žilina, University of Žilina.

Kováčová M. (2012) *Italské frazeologismy obsahující názvy zvířat a jejich české ekvivalenty*, Bakalářská práce. Jihočeská univerzita, Filozofická fakulta, Katedra romanistiky, České Budějovice. Dostupná z databáze Theses.cz

Lakoff G., Johnson M. (2014), *Metafory, kterými žijeme*, Host, Brno.

Lédée C. (2011), *L'interprétation des expressions figées du français vers la Langue des Signes Française. Le cas des expressions figées françaises relatives au corps humain.*, Diplomová práce, Université Charles de Gaulle – Lille 3, UFR de Lettres Modernes. Dostupné z: <http://stl.recherche.univ-lille3.fr/>

Svensonn M. H. (2004), *Critères de figement, l'identification des expressions figées en français contemporain*, Umea Universitet. Dostupné z: <http://www.diva-portal.org/>

Internetové zdroje

https://kontext.korpus.cz/first_form - korpusy FrWac, InterCorp a Syn2015

<http://slovniky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/> - francouzsko-český slovník Lingea

PŘÍLOHA

Seznam idiomatických spojení, analyzovaných v analytické části této práce.⁹⁵

Zvíře	Idiomatické spojení	Definice
abeille (včela)	avoir des abeilles	être agité, énervé
aigle (orel)	yeux d'aigle	particulièrement perçants
	Ce n'est pas un aigle.	il n'a rien d'un esprit supérieur, il n'est pas très intelligent
aile (křídlo)	avoir des ailes	aller, courir très vite
	avoir un coup dans l'aile	être en mauvaise posture, perdre de sa force ; être ivre
âne (osel)	être têtu comme un âne	avoir beaucoup d'entêtement
	coup de pied de l'âne	la dernière attaque ou insulte que le faible lance lâchement contre un adversaire accablé
	faire l'âne pour avoir du son	faire l'imbécile pour obtenir une information utile
	Compte plutôt sur ton âne que sur le cheval de ton voisin.	compter sur soi-même
araignée (pavouk)	avoir une araignée au plafond	avoir l'esprit dérangé
autruche (pštros)	avoir un estomac d'autruche	digérer n'importe quoi
	politique de l'autruche	qui refuse de voir le danger (comme l'autruche qui, selon la légende, se cache la tête pour échapper au péril)
baleine (velryba)	rire comme une baleine	en ouvrant la bouche toute grande

⁹⁵ Uvedené idiomy a jejich definice byly vyexcerpovány ze slovníků *Le Petit Robert de la Langue Française (édition 2015)* a *Le Grand Larousse illustré (2014)* nebo z knihy Sylvie Rosé, *Le Livre des Proverbes, Édition Omnibus (2012)*

Zvíře	Idiomatické spojení	Definice
bec (zobák)	se défendre bec et ongles	se défendre de toutes ses forces
	avoir bon bec	être bavard, volontiers médisant
bête (zvíře)	chercher la petite bête	créer des difficultés en cherchant la moindre erreur
	reprendre du poil de la bête	se ressaisir
	sale bête	une personne méchante
	faire la bête	faire semblant ne pas comprendre
bœuf (vůl)	être fort comme un bœuf	être très fort
	travailler comme un bœuf	travailler beaucoup et sans manifester de fatigue
brebis (ovce)	brebis galeuse	personne dangereuse et indésirable dans un groupe
cafard (šváb)	avoir le cafard	avoir des idées noires
canard (kachna)	mouillé/trempé comme un canard	très mouillé
	marcher en canard	les pointes de pieds en dehors
	froid de canard	un grand froid
	marcher comme un canard	se dandiner
canine (adj. psí)	faim canine	faim dévorante
carpe (kapr)	être muet comme une carpe	qui ne dit pas un mot
	faire des yeux de carpe	avoir un regard inexpressif
	bâiller comme une carpe	bâiller fortement et plusieurs fois de suite, comme la carpe hors de l'eau
chat (kočka)	La nuit tous les chats sont gris.	on confond les personnes, les choses dans l'obscurité

Zvíře	Idiomatické spojení	Definice
chat (kočka)	Quand le chat n'est pas là, les souris dansent.	les subordonnées s'émancipent quand les supérieurs sont absents
	Il ne faut pas réveiller le chat qui dort.	il ne faut pas aller imprudemment au-devant des dangers, des difficultés
	Chat échaudé craint l'eau froide.	une mésaventure rend prudent à l'excès
	jouer au chat et à la souris	se dit de deux personnes dont l'une cherche vainement à atteindre l'autre, qui lui échappe sans cesse
	avoir un chat dans la gorge	être enrôlé
	À bon chat, bon rat.	la défense, la réplique vaut l'attaque
	écrire comme un chat	d'une manière illisible, désordonné
	appeler un chat un chat	dire les choses telles qu'elles sont
	acheter chat en poche	acheter sans regarder la marchandise
	Il n'y a pas un chat.	il n'y a personne
cheval (kůň)	fièvre de cheval	très forte
	À cheval donné, on ne regarde pas les dents.	il ne faut pas critiquer ce qui est offert en cadeau, ce qu'on a eu gratuitement.
	Il n'est si bon cheval qui ne bronche.	l'erreur est humaine
	changer un cheval borgne pour un cheval aveugle	remplacer ce qui ne va pas par ce qui est pire
	être à cheval sur qqc	très exigeant dans ce domaine

Zvíře	Idiomatické spojení	Definice
chèvre (koza)	faire devenir chèvre	embêter, faire enrager
	ménager la chèvre et le chou	ménager les deux camps en évitant de prendre partie
chien (pes)	être comme chien et chat	se chamailler sans cesse
	Les chiens ne font pas des chats.	il n'est pas étonnant de retrouver des comportements similaires d'une génération à l'autre
	faire le jeune chien	être étourdi, folâtre
	Il fait un temps à ne pas mettre un chien dehors.	un très mauvais temps
	traiter qqn comme un chien	très mal, sans égard ni pitié
	vie de chien	très pénible
	dormir en chien de fusil	les genoux ramenés sur le corps
cochon (prase)	manger comme un cochon	très salement ou d'une manière vorace
	yeux de cochon	petits et rapprochés
	travail de cochon	mal fait, sans soin
coq (kohout)	au chant du coq	au point du jour
	être rouge comme un coq	très rouge (de honte, d'embarras)
	être comme un coq en pâte	être choyé, dorloté
	sauter du coq à l'âne	passage sans transition et sans motif d'un sujet à un autre
crapaud (ropucha)	être laid comme un crapaud	très laid
crocodile (krokodýl)	larmes de crocodile	larmes hypocrites pour émouvoir et tromper
cygne (labuť)	chant du cygne	le dernier chef-d'œuvre d'un artiste (avant sa mort)
	cou de cygne	long, souple

Zvíře	Idiomatické spojení	Definice
dindon (krocan)	être le dindon de la farce	être la victime, la dupe, dans une affaire
éléphant (slon)	avoir une mémoire d'éléphant	une mémoire exceptionnelle, notamment en ce qui concerne le mal qu'on vous a fait ; être rancunier
	voir des éléphants roses	vision due à l'abus d'alcool, de drogue
escargot (šnek)	escalier en escargot	hélicoïdal
hirondelle (vlaštovka)	Une hirondelle ne fait pas le printemps.	un fait isolé, un seul exemple n'autorise pas de conclusion générale
lapin (králík)	avoir des dents de lapin	des incisives supérieures très longues
	coup du lapin	coup brutal sur la nuque qui peut briser les vertèbres cervical et entraîner la mort
	courir comme un lapin	courir très vite
	poser un lapin à qqn	ne pas venir au rendez-vous qu'on lui a donné
	cage à lapins	immeuble regroupant de nombreux appartements exigus
lièvre (zajíc)	courir deux lièvres à la fois	poursuivre deux objectifs en même temps
	lever/soulever un lièvre	soulever à l'improviste une question embarrassante ou compromettante pour autrui
lion (lev)	se battre comme un lion	se battre courageusement
	tourner comme un lion en cage	s'impatienter avec une idée de force impuissante
	se tailler la part du lion	s'adjuger la plus grosse part

Zvíře	Idiomatické spojení	Definice
lion (lev)	avoir mangé du lion	faire preuve d'une énergie inaccoutumée
loir (plch)	dormir comme un loir	dormir très profondément
loup (vlk)	à pas de loup	de manière souple et silencieuse
	entre chien et loup	au crépuscule, quand la nuit commence à tomber
	se jeter dans la gueule de loup	s'exposer de sa propre initiative à un grand danger
	crier au loup	avertir d'un danger parfois en exagérant sans importance
	hurler avec des loups	se joindre aux autres pour critiquer ou attaquer
	être connu comme le loup blanc	très connu
	loup de mer	marin expérimenté
	jeune loup	politicien, homme d'affaires jeune et plein d'ambition
	Quand on parle du loup, on en voit souvent la queue.	se dit lorsqu'une personne survient au moment où l'on parle d'elle
mouche (moucha)	pattes de mouche	écriture fine et peu lisible
	faire mouche	placer un projectile au centre de la cible ; toucher le point sensible ou névralgique
	prendre la mouche	se mettre en colère
	fine mouche	personne très rusée
	On aurait entendu une mouche voler.	le plus profond silence régnait
	Il ne ferait pas mal à une mouche.	il n'est absolument pas méchant

Zvíře	Idiomatické spojení	Definice
mouche (moucha)	tomber comme des mouches	en masse, en grand nombre
	bateau-mouche	bateau à moteur en service à Paris, permettant aux passagers, aux touristes de voir de la Seine les monuments de la capitale
mouton (ovce)	mouton noir	personne qui, dans un groupe, est tenue plus ou moins à l'écart
	Revenons à nos moutons.	à notre sujet, mettons fin à ces digressions
	C'est un mouton.	une personne crédule et passive, qui se laisse facilement mener ou berné
oie (husa)	oie blanche	personne très sotte, niaise
oiseau (pták)	avoir un appétit d'oiseau	un très petit appétit
	avoir une cervelle d'oiseau	un esprit faible et instable
	à vol d'oiseau	en ligne droit
	donner à qqn des noms d'oiseau	l'injurier
	être comme l'oiseau sur la branche	être pour très peu de temps dans un endroit
	L'oiseau s'est envolé.	la personne qu'on recherchait s'est enfuie
	trouver l'oiseau au nid	surprendre qqn chez lui
ours (medvěd)	tourner comme un ours en cage	marcher de long en large dans une pièce, par inaction
paon (páv)	se parer des plumes du paon	se prévaloir de mérites usurpés
	être vaniteux comme un paon	très vaniteux
	pousser des cris de paon	très aigus
papillon (motýl)	nœud papillon	nœud de tissu en forme de papillon qui se porte en cravate

Zvíře	Idiomatické spojení	Definice
poisson (ryba)	être comme un poisson dans l'eau	être parfaitement à l'aise dans la situation où on se trouve
	nager comme un poisson	à la perfection
	gros poisson	un personnage éminent
	finir en queue de poisson	se dit d'une chose qui tourne court, se termine sans conclusion satisfaisante
	Il boirait la mer et les poissons.	il a une soif inextinguible
	La sauce fait passer le poisson.	ce sont les qualités secondaires qui permettent de s'accommoder de la médiocrité globale d'une chose, d'une situation
poule (slepice)	Quand les poules auront les dents.	jamais
	avoir la chair de poule	des frissons de froid ou de peur
	mère poule	qui entoure ses enfants d'attentions excessives
	tuer la poule aux œufs d'or	détruire par avidité ou impatience la source d'un profit important
	être comme une poule qui a trouvé un couteau	très embarrassé, très étonné
	se coucher/se lever avec les poules	très tôt
rat (krysa)	trou à rats	logement exigü, sale, sordide
	être fait comme un rat	être pris au piège
	rat de bibliothèque	se dit de qqn qui passe tout son temps à compiler des livres, à fouiller dans les bibliothèques

Zvíře	Idiomatické spojení	Definice
sardine (sardinka)	être serrés comme des sardines	très serrés, dans un endroit comble
serpent (had)	avoir la prudence du serpent	avoir son habileté rusée, pour tromper
	nourrir un serpent dans son sein	protéger qqn qui cherche à vous nuire
singe (opice)	être adroit comme un singe	très adroit
	être laid comme un singe	très laid
	payer en monnaie de singe	récompenser ou payer par des belles paroles, des promesses creuses
	faire le singe	des singeries, des grimaces comiques
souris (myš)	trotter comme une souris	silencieusement, furtivement
	La (petite) souris va passer.	apporter un présent à un enfant qui a perdu une dent de lait
tortue (želva)	à pas de tortue	très lentement
taupe (krtek)	être myope comme une taupe	très myope
ver (červ)	être nu comme un ver	tout nu
vache (kráva)	vache à lait	personne qu'on exploite, qui est une source de profit pour une autre
	coup de pied en vache	coup de pied de côté, imprévisible
	parler français comme une vache espagnole	parler mal le français
	La vache !	expression de dépit ou d'admiration
	manger de la vache enragée	mener une vie de misère

Zvíře	Idiomatické spojení	Definice
vache (kráva)	Il pleut comme vache qui pisse !	il pleut beaucoup